Ára: 200 FORINT

68. évf. 19. szám 2013. október 15. Chesván 11. 5774.

ÚJ ÉLET

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Spánn Gábor köszöntése (3. o.)

Nyílt levél Szilágyi Györgyhöz (4. o.)

Hatvan esztendeje hunyt el Szép Ernő (7. o.)

DEUTSCH GÁBOR

A német példa

Gondolatok a soá 70. évfordulója előtt

Dénes György professzor történész, a tudományegyetemen végzett tanulmányai után a geológia elismert kutatója, aki mindemellett fontos funkciót vállalt a Nácizmus Üldözötteinek Országos Szövetségében. Eredményesen feltárta a második világháború áldozatainak sorsát. Magas kitüntetést kapott a Német Szövetségi Köztársaság elnökétől. A kitüntetést ünnepélyes keretek között *Mathei Ion Hoffmann* nagykövet adta át 2012-ben. Azért kapta az elismerést, mert német nyelven előadás-sorozatot tartott a nagy ország számos városában és falujában, de főleg iskolákban. Részt vett a vészkorszakról tartott kegyeletteljes megemlékezéseken. Beszélt az elhurcolásokról, a gettókról, a koncentrációs táborokról, és a fiatalság nagy érdeklődéssel hallgatta, elhalmozták kérdésekkel. Célja volt, hogy az ifjúság értse meg, mitől kell tartózkodnia, elhatárolódnia a jövő nemzedékének. A mai napig – most már közel 90 évesen – nem győz eleget tenni az újabb és újabb meghívásoknak. Ez bizonyítja, hogy a németek megértették, a múlttal szembe kell nézni. Nem magyarázatokkal menteni a menthetetlent. Be kell látni, hogy a 25 éves ideológia egyre hangosabb gyűlöletkeltése hová vezethet.

Nálunk is az a kérdés, van-e igény, hogy elmondjuk, illetve elmondják, akik hitelesen tolmácsolhatják az előzményeket és a szomorú tényeket. Ne akarják szembeállítani a történteket a következő diktatúra egyébként elítélendő jellegzetességeivel. Részint azért, mert sokan mindkettőt átélték, másrészt az elítélés jogos, a szembeállítás azonban nem, mert a vészkorszakban határozott népirtás volt, méghozzá a legszörnyűbb módszerekkel. Csak a származás számított. A fentiekből úgy látszik, Németországban megértették, hogy a jövő tisztasága az ő kezükben van, valamint azt, hogy a gonosz tortúrát ártatlannak tetsző ideológia írott és szajkózott változata előzte meg, melynek minden szava egy csepp méreg, összegyűlve tébolyhoz vezet. Akkor már hiába mondják írók, újságírók, tanárok, akik bizonyos „ártatlan szlogeneket” leírtak, illetve szájukon kiejtettek, hogy nem ezt akartuk. A gyűlölet alattomos, előbb-utóbb tömegével szedi áldozatait. Dénes doktornak különös öröme, hogy középiskolások, főiskolások, egyetemi hallgatók erős szimpátiával fogadták tapasztalatainak elmondását. Nagyon reméli, hogy az ifjúság érdeklődése nálunk is hasonló, legalábbis folyik olyan munka, amely mindezt biztosítja. Az ország előrehaladásának ez a záloga. A demagógia visszalépés, elszigetelődés, a szomszédi kapcsolatok megszakadását, a belső hangulat elmérgesedését, az ország jövőjének eltékozlását okozza. A hazaszeretet és a gyűlölet nem fér össze. Az együttgondolkodás és cselekvés mindenki számára üdvös lehet. Az elzárkózás minden oldalról káros. Bár az sem helyes, hogy egyáltalán oldalakról beszélünk. Jövőnk záloga az ifjúság kezében van. Egészen biztos, hogy ennek felelősségével tisztában vannak. A német példát még felülmúlni is lehet.

Természetesen idehaza is történtek és történnek elismerésre méltó cselekedetek. Főleg a pedagógusok, de mások is kutatják és megírják településük múltját. Tisztelettel adóznak azoknak, akik nem önszántukból nincsenek közöttünk, bár a falujuk, városuk fejlődésében tagadhatatlanul jelentős szerepet vállaltak. Sokan emlékeznek a felírásra hitelező boltosra, a gondos kisiparosra, a még lábon álló terményt értékesítő kereskedőre, az éjjel-nappal hívható orvosra, a köztiszteletben álló rabbi tevékenységére. Szorgalmas tollnokok vagy emlékezők jegyzik, mert nem felejtik munkájukat. Számos helyen gondosan ápolják elhagyott temetőiket.

Ennek ellenére, ha őszinték vagyunk, nem hallgathatjuk el: utcán, sportesemények en, egyes csoportok rendezvényein egyre több olyan hangot hallunk, amiről joggal hittük, hogy a múlté. Hetven évvel ezelőtti sértéseket mai ifjú ember szájából hallani abszurdum, érthetetlen és elkeserítő. Arra utal, hogy a fiatalok remélhetőleg kis, de hangos csoportja demokráciában született, mégsem demokratikus gondolkodású. Nem az értékek alapján ítéli meg embertársait, hanem az előítélet befolyásolására alakítja gondolkodását. A média is áldozatul eshet helytelen nézet tolmácsolásának. A tévé nem is olyan régen közvetített egy mérkőzés lelátójáról egy halálra ítélt, majd kegyelemből életfogytiglanra jogerősen módosított tömeggyilkosságokban részt vett bűnösre való megemlékezést egy nagyméretű transzparensen. Akik ezt odavitték, bűnpártolást követtek el. Ez szellemi bűnözés, járványos, nemzetet ölő betegség. Terjedése bizonytalanná teheti a jövőt, elszigetelheti országunkat szomszédainktól. Az elítélés és szankcionálás dicséretes dolog, de felületi kezelés. A gondolkodásmódnak kell helyes irányban megváltoznia. Talán még nem késő. Mi őszinte hittel megírjuk, amit átéltünk egymást követő diktatúrákban.

Az már kérdés, hogy a sajtó eleget tesz-e az ilyen szellemű írások, könyvek ismertetésének, a szavak eljutnak-e a címzettekhez. Az iskolák tananyaga kimeríti-e a témát, a tanár átérzi-e a mondanivaló fontosságát. Jövőre kerek számban, 70 éve történt a modern Hurbán (pusztítás). Biztosan sűrű előadások, kiadványok özöne lepi el az érdeklődőket, ami helyes, hiszen ez a cél. De minden kampány esetleges. Már-már soknak tetszhet egyesek szemében. Az ezt követő év más témát emel centrumba. A történelem fontos eseményeinek hitelesen és permanensen kell eljutni mindenkihez, főleg a fiatalokhoz. A jövő az ő felelősségük, de az íróknak, pedagógusoknak mindent el kell követni, látva a nehézségeket, tapasztalva a problémákat. Esetleg a még élő tanúk személyes vallomását is igénybe véve, hogy az ifjúság tájékoztatása az igazságnak (egy van belőle) megfeleljen. Akkor megtették, amit tehettek, a felelősség a jövő nemzedéké. Néhány évtizede elképzelni sem lehetett volna, hogy éppen Germániát említsük mintának, de a pozitívum elismerése kötelesség, valamint a jó példák követhetők. Ami máshol sikeres, nálunk is az lehet.

Endlösung mit Frühstück

Még egy kiskanál krémsajt a pirítósra. Heringfalat a tetejébe. A petrezselyem lehet egy picit apróbb. A sajtszelet leheletvékony, de jusson belőle szendvicsenként kettő. Friss liliom a kristályvázába, bor és márkás szivar a zsúrkocsira. Nehogy polírpaszta maradjon az ezüst pudingoskanálon, és a kandallóban szépen ropogjon a tűz. Fontos reggelihez készülődnek Berlin külvárosában, a Wannsee partjának egyik legszebb villájában.

A „házigazda”, Adolf Eichmann SS-főtiszt kínosan ügyel rá, hogy az 1942. január 20-ra meghirdetett találkozóról a meghívott náci vezetőkön kívül az ülést vezető SS-Obergruppenführer és Birodalmi Biztonsági Főhivatalvezető, Reinhard Heydrich is a lehető legelégedettebben távozzon.

Így ábrázolja legalábbis a világtörténelem legfelfoghatatlanabb konferenciájának előzményeit a róla készült angol–amerikai játékfilm, Az összeesküvés, amelyből később az is kiderül, hogy ezen a tanácskozáson senki száját nem hagyta el a „gyilkolni” kifejezés. Holott a „zsidókérdés” Hitler által hónapokkal korábban eldöntött végső megoldásának kivitelezéséről beszéltek másfél órán át. A náci hierarchia második helyén álló Hermann Göring aláírását már fél évvel előbb megszerezte az előrelátó Heydrich, ezzel a szignóval legitimálta vezető szerepét a wannseei tanácskozáson. Szétosztatta a 14 tisztségviselőnek azt a listát is, amely a kiirtandó zsidók létszámát tartalmazta országok szerinti bontásban, és amelynek összegző rovatában 11 millió ember szerepelt. Az ülés Eichmann által vezetett és később 30 példányban lemásolt jegyzőkönyvének egyetlen fennmaradt, 16. számú példánya szerint a funkcionáriusok a legtöbb időt a nürnbergi faji törvényeknek megfelelő áldozati kör meghatározásával töltötték. Részletesen jegyzőkönyvezték a vegyes házasságban élők besorolását, vagyis azt, hogy a zsidókkal frigyre lépett „németvérűeket” és gyerekeiket is a halálba küldjék-e.

Békésebb reggeliket is rendeztek ebben a házban. A 19. század utolsó harmadában itt, a kis és a nagy Wannsee környékén pazar villanegyedet alakítottak ki maguknak a birodalmi fővárosból természetközelbe kívánkozó nagypolgárok. A későbbi náci konferenciának helyet adó palotát egy gyáriparos építtette, majd eladta egy spekulánsnak, akitől aztán maga Heydrich vette meg az általa vezetett Birodalmi Biztonsági Főhivatal nevében – méghozzá vendégházának az Államrendőrség és a Biztonsági Szolgálat vezetői számára. A háború után a villába először a Vörös Hadsereg, aztán az amerikaiak kvártélyoztak be, majd használták a termeket a táborokat túlélt zsidó gyerekek ápolására, és itt működött egy darabig a szociáldemokraták pártiskolája is. 1960 körül a zsidó ellenálló és Auschwitz-túlélő történész, Joseph Wulf a fejébe vette, hogy a történelmi helyszínen nemzetközi dokumentációs és kutatóközpontot kell alapítani. Az ötletet Berlin akkori polgármestere, Willy Brandt is kiválónak találta, Wulf tervei mégsem valósulhattak meg. Nyugat-Berlin szenátusa a hetvenes évek elején még nem állott készen a háborús traumákkal való komoly szembenézésre. Wulf az elutasítás után nem sokkal, 1974-ben kiugrott berlini lakása ablakából. Az 1992-ben, a konferencia 50. évfordulóján megnyitott emlékhely, oktató- és dokumentációs központ gazdag médiatára máig az ő nevét viseli.

Valaczkay Gabriella / NOL

Templomnézőben Torinóban

Már többedik alkalommal sikerült régi barátaim meglátogatására utaznom ebbe a szép, színes, milliós nagyvárosba, Torinóba. A második napra megterveztük a városnézést, több pontra fókuszálva. Egyik ottani barátom vállalta a turistavezetői szerepet és segítséget.

Az első látnivaló Torino ékessége és egyben szimbóluma, a Mole Antonelliana, a kilátótorony. Nevét a 19. század híres olasz építészéről, Alessandro Antonelliről kapta.

Úgy gondolom, érdemes megemlíteni, hogy az épület eredetileg zsinagógának készült volna, ugyanis a helyi zsidó közösség 1848-ban királyi engedélyt kapott a gettó falain kívüli építkezésre. Nem sokkal ezután megszületett a gondolat, hogy egy új templomra lenne a legnagyobb szükség. A közösség vezetői megkeresték Alessandro Antonellit, és megbízást adtak neki a tervezésre és a kivitelezésre. A kor egyik leghíresebb építésze elfogadta a felkérést. A cél egy nemzeti zsinagóga létrehozása volt, mivel abban az időben Torino nemcsak királyi, hanem egyben főváros is volt. Az építkezések csak 1862-ben kezdődtek meg, de menet közben a dolgok megváltoztak. Antonelli építészmester becsvágytól hajtva, újabb és újabb, egyre magasabb épület létrehozását szorgalmazta, és ennek megfelelő tervmódosításokkal állt elő, ami a költségek nagymértékű emelkedését jelentette. A változtatások elsősorban a kupola magasítását és egy torony ráépítését tartalmazták, így végül már nem is hasonlított volna egy zsinagógára.

A zsidó közösség vezetői úgy döntöttek, hogy a rohamosan növekvő költségeket nem finanszírozzák tovább, elállnak a megbízástól, és azt visszavonják (1869). Torino vezetőségével sikerült megállapodniuk arról, hogy a város átvállalja a megkezdett építkezést, ezenfelül egy saroktelket ajándékoz a zsidó közösségnek egy másik zsinagóga létrehozásához. Az építkezés kilenc évig szünetelt, majd 1878-ban – a városi vezetés ellenőrzése mellett – folytatódott, és 1889-ben be is fejeződött. Égbetörő magassága 167,5 m lett. Sokáig csupán egy impozáns épületként állt, különösebb funkciók nélkül. Kilátói szerepéről csak jóval később döntöttek. Jelenleg itt van berendezve a Nemzeti Mozimúzeum, éttermek, kávézók, fagylaltozók, könyv- és emléktárgyárusok várják az érdeklődőket, igazi turisztikai centrumként működik. A tetejére lifttel lehet feljutni, ahonnan igazán szép kilátás nyílik a városra és a környékbeli hegyekre egyaránt. Egy későbbi időszakban a nemzeti zsinagóga is elkészült Rómában, és kísértetiesen hasonlít a torinói épületre. Még egy idetartozó érdekesség, hogy Torinóban egy most épülő bankszékház magasságát mindössze 166 méterre tervezték, tiszteletből, udvariasságból, hogy ne legyen magasabb a város szimbólumánál.

Városnéző programunk második látványossága az itteni zsinagóga volt. Az épületbe bejutni nem volt lehetséges (pedig telefonon is próbáltunk egyeztetni), mert csak az őszi ünnepek alkalmából van nyitva, így maradt a külső megtekintés. A via San Pio V 12. sz. alatt található, ezt építtették a korábban tervezett helyett. Már messziről látható, hogy az utca sarkán egy katonai dzsip parkol, mellette három fegyveres katona posztol. A jelenlét okait ismerjük, a franciaországi események óta különösen indokolt a biztonság megőrzése. A 19. századi torinói zsidó közösség elképzelése itt valósult meg. A zsinagógát 1884-ben adták át, azóta használják. Befogadóképessége 1400 fő. Négy sarokkupolával van ellátva, melyek kisebb csúcsban végződnek. Az utca felől három bejárata van, egy középen, amely kissé nagyobb, a két szélső pedig szimmetrikusan lett kialakítva, amely megoldásnak Itáliában sajátos hagyománya van. A középső fölött héber, a két szélső fölött olasz felirat áll: ENTRANDO NELLA CASA DI DIO RIFLETTI AI TUOI PASSI, BELÉPVE ISTEN HÁZÁBA, ELMÉLKEDJ EL LÉPTEIDEN. Az épületet kovácsoltvas kerítés veszi körül. A szemet gyönyörködtető látványosság Enrico Petitti építész munkáját dicséri. A templomot bombatalálat érte 1942-ben, amely tetemes károkat okozott, de a háború után, 1949-ig sikerült a teljes helyreállítás. Az átellenes sarkon egy kicsi, hangulatos kóser cukrászda várja a vendégeket egy üdítőre, kávéra, süteményre, kísérő barátom gyümölcslevet, én egy tonikot fogyasztottam el.

A zsinagóga előtti utcarész egy picit kiszélesedik, szélesebb, mint a folytatása. Fényképezés közben vettem észre, hogy a zsinagóga melletti épület falán egy kisebb márványtábla van elhelyezve, rajta a felirat: Primo Levi terecske. Ezt a kis kiszélesedést az utókor térré alakította, és elnevezte nemzete egyik fiáról, akit érdemesnek tartott arra, hogy a híres politikusok, uralkodók, művészek és egyéb nagyságok sorába állítsa, így emlékezve meg egy kiváló szellemi nagyságról, a 20. században működő és alkotó, Olaszország-szerte elismert zsidó íróról, Primo Leviről. Ő nemcsak író volt, hanem költő, kémikus tudós, gondolkodó, szellemi polihisztor. Halála után díjat is neveztek el róla, *Heller Ágnes* is megkapta.

Életének bemutatása talán megérne egy külön írást is, de most csak röviden: Torinóban született 1919-ben, zsidó szülők gyermekeként, és egész életét (kis kivétellel) itt élte le. A második világháború alatt partizánként tevékenykedett, így is fogták el. A büntetése Auschwitz lett, ahova 650 társával hurcolták el tehervagonokban. A láger felszabadulása után kalandos úton, „hetedhét” országon keresztül ért haza szülővárosába, Torinóba. Itt teljesedett ki élete és munkássága. Írásaiban többször megjelennek az auschwitzi borzalmak. Tartalmas élete 1987-ben ért véget.

Békés Brein László

Források:
Storia di Torino, 27 febbraio 1999
Francesco Corni: Torino Capitale

9 770133 350099 13019

Újévi fogadás a Lauder-iskolában

Telt ház

A Ronald S. Lauder Alapítvány nagyvonalú támogatása révén rendezhettük meg a Lauder-iskola újévi fogadását, amelynek három apropója az 5774. zsidó újév, a 2013/14-es tanév elindítása és *Horányi Gábor* főigazgató bemutatkozása volt. Az iskola alapítói, kurátorai, támogatói és szakmai partnerei találkoztak szülőkkel, diákokkal és a tanintézmény munkatársaival.

Horányi Gábor főigazgatónk köszöntőjében terveiről beszélt, többek között olyan szakmai műhelyek létrehozásáról, amelyek nemcsak diákjainknak biztosítanak újabb lehetőségeket, hanem kollégáink fejlődését is segítik. A tehetséggondozás jelentőségét szem előtt tartva, új és országos szinten is meghatározó tanárokat hívtunk a Lauderbe. Gyorsan változó környezetünkre reagálva iskolánk zsidóságát is újragondoljuk. A legfontosabb mégis az, hogy a Lauder hagyományához hűen továbbra is nyitottak vagyunk az együttműködés, a partnerség minden formájára, minden ötletre.

Felkérésünket elfogadva, másodikként *Korányi László,* a Nemzeti Innovációs Hivatal elnökhelyettese, a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület egyik alapítója köszöntötte az egybegyűlteket, majd a siker eléréséhez alapvetően szükséges értékekről, kompetenciákról, s ezek zsidó gyökereiről beszélt, olyanokról, mint az önbizalom, a kudarctűrés, az önfejlesztés, a vállalkozó szellem és ehhez kapcsolódóan az együttműködés és a csapatmunka, vagy akár a tekintélytisztelet hiányának izgalmas kérdése.

A harmadik köszöntőt *Balázs Gábor,* a Lauder judaisztika-szakértője tartotta, aki az őszi ünnepek köré fonta gondolatait. Ros hásáná és jom kippur, az önvizsgálat ünnepei, arra nevelnek bennünket, hogy legyünk őszinték magunkkal és másokkal, ismerjük el és próbáljuk meg kijavítani hibáinkat, tévedéseinket, mert aki az igazságot keresi, az nem fog félni attól, hogy ha kell, azt is kimondja: tévedtem, bocsánat. A zsidóság értelmezése folyamatos dialógusok során alakul újra nap mint nap, tehát minél több kolléga, diák és szülő osztja meg gondolatait velünk és egymással, annál hatékonyabban tudjuk a munkánkat végezni.

Hagyomány, hogy az újévi fogadás jó hangulatáról az iskolához közel álló művészek, tanítványok gondoskodnak. Koncertet adott a Lauder országhatáron túl is ismert diák klezmerzenekara a *Z'mirim*, fellépett *Földvári Gergő* zongoraművész, zenetanárunk és tanítványa, a Tel-Avivban született és most lauderes *Ben Yami Jotham.* Annak ellenére, hogy az esemény nem erre alapult, vendégeink jelentős adományokkal támogatták a kimagasló eredményeket elérő tehetséges, ugyanakkor szociálisan rászoruló lauderes diákokat. Az iskolai falinaptár mellett a Zangio Családi Csokoládéműhely jóvoltából búcsúzáskor édes meglepetés is várt mindenkire.

(Készült a Lauder-iskola honlapja alapján.)

Az Élet Menete mozgalom igazgatója Budapesten

Magyarországra látogatott *Aharon Tamir,* az Élet Menete mozgalom nemzetközi igazgatója, aki 54 ország tagszervezeteit fogja össze.

Aharon Tamir és *Gordon Gábor,* a magyar szervezet vezetője és annak kuratóriumi tagjai, valamint *Zoltai Gusztáv,* a Mazsihisz és a BZSH ügyvezető igazgatója, az Élet Menete Alapítvány egyik fővédnöke a Miniszterelnökség, a Külügyminisztérium és a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium munkatársaival folytatott parlamenti egyeztetések után külön megbeszélést tartott *Heisler Andrással,* a Mazsihisz elnökével is.

A megbeszélések középpontjában a 2014-es év megemlékezései álltak, ahol a Mazsihisz meghatározó szerepet kíván vállalni az Élet Menete Alapítvánnyal közösen.

Megállapodtak abban, hogy mind a budapesti Élet Menete, mind az auschwitzi megemlékezések méltó megszervezése érdekében a két szervezet együttműködik, valamint Heisler András elfogadta Aharon Tamir meghívását a 2014-es Auschwitz-Birkenaui Élet Menetére, amely a nemzetközi szervezet döntése értelmében Magyar Menet lesz.

Körzeti kitekintő

Szeged

A IX. Szegedi Őszi Zsidó Kulturális Fesztivál második koncertrendezvényén *Klein Judit* énekművész, *Neumark Zoltán* zongoraművész, korrepetitor, valamint *Zsoldos Gábor* dobon és a kuriózumnak számító éneklő fűrészen bemutatott produkciója aratott telt házas sikert. A művészekkel együtt tapsoló, éneklő közönség végig aktívan együttműködött a többszörös ismétlést, hurrázást kiváltó műsorral.

Figyelemmel Klein Judit és kísérője, Neumark Zoltán vonzó programjára, meghívtuk az október 26-án tartandó XVIII. izraeli vacsoraest műsorába is vendégként az előadókat.

L. A.

Szombathely

A nyugat-dunántúli város zsidó közösségében gazdagnak ígérkező programokat bonyolítanak le. Ezekből közlünk néhányat.

Október 17., csütörtök, 17.30 – Konrád György író, esszéíró, szociológus – Világnép nemzetállamokban – interaktív beszélgetés

Október 24., csütörtök, 17.30 – Szántóné Balázs Edit egyetemi docens (ORZSE) – A befogadás évszázada: Zsidók Magyarországon a XIX. században

Október 31., csütörtök, 17.30 – Filmbemutató és beszélgetés az Agora Savaria Filmszínház nagytermében – Spiegler Elemér 101 év portrékisfilm

November 7., csütörtök, 17.30 – Verő Tamás rabbi – A zsidó élet körforgása

November 14., csütörtök, 17.30 – Katona Attila egyetemi docens (NYME-SEK) – A „Jampec-farsang"-tól a pogromig. Vas megye, Szombathely 1919.

November 21., csütörtök, 17.30 – Heller Ágnes filozófus, esztéta, egyetemi tanár, az MTA rendes tagja – Izrael és a diaszpóra – ma!

Az előadások helyszíne: Szombathely, Batthyány tér 9. (Szombathelyi Zsidó Hitközség Bernstein Béla Kulturális Központ I. emeleti nagyterme) – az október 31-i program kivételével!

(A programváltozás jogát a szervezők fenntartják!)

2013. november 10.–17.: Zsidó Fesztivál Szombathely 5774 (2013) Elérhetőség: szabadegyetem@szombathelyizsidohitkozseg.hu

Energetikai fejlesztés a Hitközségen

A Budapesti Zsidó Hitközség 127 266 784 Ft vissza nem térítendő támogatásban részesült a Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) keretében benyújtott pályázatára, az Új Széchenyi Terv forrásaiból. A Budapesti Zsidó Hitközség épületeinek energetikai korszerűsítése című projekt teljes költsége meghaladja a 200 millió Ft-ot, melynek önrészét a hitközség 2013. évre jóváhagyott költségvetése tartalmazza.

A fejlesztés során megújul a Dohány utcai zsinagóga, a Magyar Zsidó Múzeum és a Síp utcai székház komplexumának fűtési rendszere. A műemlékvédelmi szempontok maximális figyelembevétele mellett kerülhet sor a székház elöregedett nyílászáróinak cseréjére és a hiányzó szigetelések pótlására.

A projekt megvalósítása a támogatási szerződés megkötése után hamarosan elindulhat. A tervezett fejlesztések elkészülte után jelentősen csökken az épületkomplexum energiafelhasználása, a környezetvédelmi szempontok mellett kiemelten fontos cél a működési költségek mérséklése.

Hírek, események röviden

– **Névadó.** Szigeti Róbert és Tóth Viki kislányának, Mayának a Bethlen téri templomban tartották névadó ünnepségét. Deutsch Róbert főrabbi a Cháje Libe nevet adta az újszülöttnek. A díszteremben rendezett nagyszabású kiduson a főrabbi szavai után az anyai nagypapa, Tóth Emil főkántor megható szavakkal köszöntötte a több mint száz meghívott vendéget, családtagot és a templom híveit, és mondott köszönetet mindazoknak, akik jókívánságaikkal halmozták el az örömszülőket és a nagyszülőket. Mázál tov!

– **Rabbik, kántorok...** A kivándorolt Löwy Tamás főrabbi székét Schöner Alfréd főrabbi foglalta el a Hegedűsben, de ő maradt az ORZSE rektora is. Az ORZSE zsinagógájának rabbi teendőit Darvas István látja el. Nógrádi Gergely kántor (Frankel) ösztöndíjasként több esztendőre Németországba költözött. Hírek szerint Giora Saron (Sándor György, USA) kántor a hazatérés gondolatával foglalkozik, állítólag a Nagyfuvarosban számítanak rá.

Hat és fél milliárd a holokauszt emlékére

A kormány ötmilliárd forintot szán a józsefvárosi pályaudvaron a gyermekáldozatok emlékét megörökítő központ létrehozására, majd a legújabb bejelentés szerint másfél milliárd forintos kerettel civil alapot hoz létre a 2014-es magyar holokauszt-emlékévben megvalósuló civil és önkormányzati kezdeményezések támogatására.

L. Simon László, az Országgyűlés kulturális és sajtóbizottságának elnöke sajtótájékoztatóján kiemelte: a pályázatokat november 15-ig várják. A kezdeményezés azt célozza, hogy az emlékével és annak céljait a magyarországi zsidó közösségek bevonásával „társadalmasítsák", segítsék a szembenézést a történelemmel, valamint ösztönözzék a civil szféra aktivitását – közölte.

MTI nyomán

2013. november 3-án, vasárnap, délelőtt
10 órától kb. 14 óráig, igény esetén tovább...
a Hunyadi téri templomkörzet
GENERÁCIÓK KLUBJA
(VI. Hunyadi tér 3. félemelet)

(térítésmentes, mennyiségi korlát nélküli)
ruhabörzét szervez!!

Nagy választék, sok új, divatos,
használható holmi, gyermek,
kiskamasz, kamasz, férfi és női,
kisebb-nagyobb, XL-es méretben is!!!

Regionális Holokauszt Oktatási és Turisztikai Emlékközpont Vácon

– Korábbi hírekből tudtuk meg, hogy Vácon Regionális Holokauszt Oktatási és Turisztikai Emlékközpont létesül a deákvári izraelita temető területén. Arra kérem Turai Jánost, a Magyar Zsidó Kongresszus külügyi bizottságának tagját, a váci hitközség elnökét, mondja el, hogy hol tartanak a munkálatok.

– Valóban, 2014-ben emlékezünk a magyar történem legsötétebb időszakára, a holokauszt 70. évfordulójára, amikor hatszázezer magyar zsidót szállítottak haláltáborokba, több ezreket pedig a második világháború harcterein munkaszolgálatban fagyasztottak meg vagy kergettek rá az aknamezőkre, vagy éppen a hosszú meneteléseken kidőlteket az út szélén végezték ki.

Az évfordulóra való tekintettel Magyarország Kormánya létrehozta a Holokauszt – 2014 Emlékbizottságot, *Lázár János* miniszterelnökséget vezető államtitkár elnökségével. Ezen bizottság feladata, hogy erkölcsileg és anyagilag támogassa azokat a kezdeményezéseket, amelyek emléket állítanak a magyar zsidóság elévülhetetlen szerepének a polgári Magyarország építésében. Feladata továbbá, hogy a lehetőségek határain belül segítsen gondozni a zsidó kegyhelyeket, lepusztult zsinagógákat, emlékműveket, temetőket, azon híres egyházi és világi személyek sírhelyeit, akik a magyar nemzet érdekében sokat cselekedtek, maradandót alkottak életükben, belföldön és a történelmi Magyarország területén.

– Milyen történelmi múltra építkeznek, vagyis mi az alapja egy ilyen létesítmény felállításának?

– Vác városa a 19. századtól a holokausztig a Monarchiában és utána is a történelmi Magyarország középső részén a tradicionális zsidó vallási, ipari-kereskedelmi, kulturális élet központja volt. Világhírű tudós rabbik alapítottak itt jesivát, vallási iskolát, akiknek sírjához ma is ezrek zarándokolnak el a világ minden tájáról.

A váci zsidók, akik az ország jelentős gabona-, bor-, élőállat-, gyümölcs-, ruházat- és iparcikk-kereskedelmét tartották kézben, szoros kapcsolatban voltak a felvidéki vármegyék viszonteladóival és kiskereskedőivel. Tevékenységüket általában vízi úton bonyolították: Vác–Pest, Vác–Pozsony–Bécs tengelyen, majd szárazföldön az északi vármegyékben terítették az árut. Vácon és környékén, ha úgy tetszik, ipari forradalmat hajtottak végre, rövid idő alatt közel tíz jelentős gyárat hoztak létre, több száz kisebb üzemet és számtalan vállalkozást indítottak be. Zsidó banki beruházásból épült meg az ország első vasútvonala, Pest és Vác között. A váci Oberländer-téglagyárak termékeiből épültek meg a századfordulón a pesti, a pozsonyi és a bécsi sugárutak jelentős számú középületei és palotáinak nagy része. Ezt a hatalmas fejlődést törte derékba a trianoni diktátum, kettészakítva ezt a mindig is egységes régiót csehszlovák és magyar fennhatóságra. Végül a területi revíziók és a holokauszt pusztította ki az itteni zsidóság több mint 75%-át.

A váci zsinagóga

A kommunista rendszer mindkét országban élőket egyformán sújtotta, államosítás, teljes vagyonvesztés és létbizonytalanság lett a sorsuk. Ilyen csapások után a zsidó lakosság jelentős része kivándorolt, a maradék pedig a nagyvárosokba költözött. A Váci Zsidó Hitközség és a Magyar–Izraeli Baráti Kör Országos Egyesület megállapodott abban, hogy nem hagyják feledésbe merülni a múlt gazdag hagyományát, mely ma is követendő példa az utókor számára.

Élve a lehetőséggel, hogy Vác és Sahy (Ipolyság) testvérvárosi kapcsolatra léptek, néhány szlovák hitközséggel és társadalmi szervezettel közösen létrehozzuk Vácon a regionális alapon működő emlékközpontot.

Az emlékközpont legfontosabb feladatai: a tanítás-nevelés, a tágabb régió ifjúságának oktatása, kihelyezett történelemórák szervezése, különösen a 20. század történelmének, benne a holokauszt eseményeinek hiteles megismertetése. Nagy hangsúlyt helyezünk a régió történelmének megismerésére, kutatók meghívására, történelemtanárok továbbképzésére, korabeli tárgyak, eszközök vizuális bemutatására.

Különös figyelmet fordítunk az idegenforgalomra, és azon belül az érintett zsidóság leszármazottainak fogadására, s nem utolsósorban a lakosság számára is nyitva tartjuk az intézményt és a parkját. Itt kívánunk örök emléket állítani id. Antall Józsefnek, Henryk Slawiknak, Radnóti Miklósnak és Tom Lantosnak, akiknek a sorsa szorosan kapcsolódik Vác városhoz és a régióhoz.

Létrehoztuk a beruházás elindításához szükséges munkabizottságot, amelybe épülettervező-építészt, park- és tájépítészt, esztétát, történelmi és néprajzi kutatókat, helytörténeti kutatókat és más szakembereket hívtunk meg. Külön örvendetes, hogy a Magyarországi Holokauszt Emlékközpont is delegált szakértőt a munkacsoportba.

A projekt előkészítése megtörtént, a tervek kidolgozás alatt állnak, a szükséges alapozó munkálatok beindultak, Vác város és Sahy (Ipolyság) polgármesterei sajátos eszközeikkel nagyban segítik a terv megvalósítását.

Kérjük a Holokauszt – 2014 Emlékbizottság vezetését, hogy az általunk beindított projektet kezeljék kiemelt programként, mert ebben nemcsak két város, hanem az észak-közép-magyarországi és a dél-szlovákiai régiók több mint 65–70 települése érintett.

– Köszönöm az interjút!

Kolozsvári Kiss Tibor

(Megjelent a Váci Napló 2013. szeptember 6-i számában)

Hittan vagy erkölcstan: sokan félnek vállalni zsidóságukat

A kormány szerint muszáj erkölcsre nevelni a fiatalokat, az új oktatási rendszer bírálói szerint a hittan állami tanítása sérti a demokráciát.

A tanulók kevesebb mint a fele választotta a hittanórát, kicsit több mint a fele az erkölcstant, miután az iskolákban, az idén először, dönteni kellett a kettő között.

Frölich Róbert főrabbi szerint a zsidó diákok szülei közül sokan a hittan helyett az erkölcstant választották gyereküknek, mert – mint utalt rá – nem szívesen vallják be zsidóságukat.

A bírálók szerint egyébként a demokrácia egyik alapelvét, az állam és az egyház szétválasztását sérti a hittan oktatása az állami iskolákban. A kormánypárti oktatáspolitikusok viszont azt mondják, hogy muszáj erkölcsre nevelni a diákokat. Így vagy úgy.

HÍR24

Első fokon: kápó volt a Zongorista

A Roman Polanski filmjében megörökített Wladyslaw Szpilman családja első fokon elvesztette a rágalmazási pert, de ettől még korántsem biztos, hogy az állítás igaz. Egy könyvben nyilatkozó korabeli szemtanú állította, hogy a neves zongoraművész kápó volt a varsói gettóban.

Pert vesztett egy varsói bíróságon Wladyslaw Szpilmannak, Roman Polanski *A zongorista* című filmje hősének családja.

Szpilman özvegye és fia rágalmazás miatt perelte be Agata Tuszynska írónőt, akinek egyik könyvében a nácikkal való együttműködéssel vádolják meg a híres zongoraművészt. Feljelentették a könyvet megjelentető kiadót is.

Oskarzona: Wiera Gran (A vádlott: Wiera Gran) című regényében Agata Tuszynska Wiera Gran zsidó énekesnőt idézi, aki azzal vádolta meg Szpilmant, hogy kápó volt a varsói gettóban. Wiera Gran igen népszerű énekes volt a gettóban, és Szpilmanhoz hasonlóan túlélte a holokausztot. A háború után azzal vádolták meg egy lengyel zsidó bizottság előtt, hogy közeli kapcsolatban állt a nácikkal. A bizottság ugyan felmentette, ám bírálói előtt soha nem tisztázta magát. A vádaskodások miatt Wiera Gran Izraelbe, majd Franciaországba emigrált. Párizsban halt meg 2007-ben, Alzheimer-kórban.

A bíróság úgy ítélte meg, hogy a kifogásolt könyv írója maga is kétségét fejezte ki a Szpilman elleni vádakkal kapcsolatban, „soha nem osztotta Wiera Gran véleményét”.

„Örülök, hogy a bíróság megerősítette, a történészeknek és életrajzíróknak joguk van idézni interjúalanyaikat. Idézhetjük tehát a hőseinket, legitimálhatjuk a velük kapcsolatos megállapításainkat” – mondta az írónő a bíróságról távozva újságíróknak.

Wladyslaw Szpilman

A felperes ügyvédje, Dawid Biernat közölte, hogy ügyfelei „kétségkívül fellebbeznek a döntés ellen”.

A pert nagy figyelem övezte Lengyelországban, ahol a 2000-ben Varsóban elhunyt Wladyslaw Szpilman neves zongoraművész volt. A világhírt Roman Polanski lengyel származású francia filmrendező filmjének köszönhette. A Wladyslaw Szpilman önéletírása alapján készült A zongorista című film 2003-ban három Oscar-díjat kapott, amelyek egyikével Szpilman filmbeli megformálójának, Adrian Brody amerikai színésznek az alakítását ismerték el.

A perben tanúként hallgatták meg a gettó több egykori lakóját, akik személyesen ismerték Szpilmant, valamint a háború idején zsidókat mentő Wladyslaw Bartoszewski volt lengyel külügyminisztert, akik elutasították Wiera Gran vádjait.

MTI

Spánn Gábor köszöntése

Istentisztelet keretében az ORZSE zsinagógájában, a tóránál köszöntötte és részesítette rabbinikus áldásban *Schöner Alfréd Spánn Gábort* 75. születésnapján. A nyugdíjas író, szerkesztő ma is bravúros eleganciával forgatja a tollat és tanítja a homiletika művészetére egyetemünk hallgatóit. Rendszeres, sőt nélkülözhetetlen résztvevője a péntek esti és a nagyünnepi istentiszteleteknek. A főrabbi a tóránál elhangzott méltató szavakat követően a Mindenható áldását kérte Rá és családjára.

Spánn Gábor. Nem cinkelt lapokkal

Az ott elhangzott beszédből idézünk:

„A nyolcvanas években, sábbát reggelenként találkoztunk először a Dohány utcai zsinagógában. Mindig valamivel korábban érkezett meg, mint én. Ott állt a világ legszebb zsinagógájának utolsó sorában, és becsukott szemmel imádkozott.

Szóba elegyedtünk.

Mesélt a rabbiszemináriumi évek péntek esti áhítatáról, a Scheiber professzor úr vezette kidusokról, ahol későbbi feleségét megismerte.

Ági csodálatos asszony, a háttérből fogja össze a kis családot, s mindig könnybe lábad a szeme, ha szeretett fiukról, Ricsiről beszél...

Amikor Kol nidré estéjén a frigyszekrény előtt hallgatják az Ávinu málkénut, mintha megmerevedne az idő, néznek maguk elé, tekintetük keresi a végtelent...

Könnyed humorral, nyelvi bravúrral átszőtt könyveit, oktatói talentumát a közösség szeretete öleli.

Pár éves gyermekként élte át a soát. Emlékeit az ORZSE zsinagógájának egyik díszes mozaikja őrzi.

Hűségesen vigyázza a családi hagyományt, és az elmúlt években felekezeti lapunkban, az Új Életben megjelent írásai írói oeuvre-jének újabb alkotásai.

Várjuk az új kötet megjelenését, amely humorral átszőtt, gondolatgazdag korkép és egyben egy írásban is megőrzendő időszak analízise...”

Fészbukozás: trendi játék, hasznos eszköz, korlátokkal

„Tiltja a vallásom” – vágta rá egyik barátom a kérdésre, fenn van-e a Fészbukon. Később megkért, hadd használja a kódomat a belépéshez, mert csak ott ér el bizonyos dokumentumokat, amelyekre szüksége van. Néhány hónap múlva Ő maga is regisztrált a közösségi oldalra. Szóval úgy járt, mint az egyszeri ember annak idején a biciklivel. Először az ördög találmányának tekintette a veloszipédet, majd amikor látta, vele ellentétben mások, akiknek van kerékpárjuk, milyen könnyen eljutnak A-ból B-be, kapta magát, és Ő is vásárolt egy járgányt.

A közösségi oldal először a fiatalok terepe volt (ők a legnyitottabbak az újdonságokra), de ma már egyre több idős ember jelenik meg rajta. Nagymamák kérik meg unokáikat, segítsenek nekik regisztrálni, majd élvezettel vetik bele magukat a virtuális világba. De szép számmal akadnak olyanok is, akiket ez az elektronikus vircsaft elrettent. A hajdani egyszeri emberhez hasonlóan a sátán áskálódását látják benne a valódi emberi kapcsolatok ellen. Mindkét

tábornak megvan a maga igazsága.

Én elsősorban íróként használom a Fészbukot. Szerzői oldalamon a mostanra tekintélyesre gyarapodott olvasótáboromat szórakoztatom a szó nemes értelmében. Tartom velük a kapcsolatot. Képekkel, versekkel, na meg a munkámmal, azaz a cikkeimmel és a könyveimmel kapcsolatos hírekkel, plusz az életemből megosztott eseményekkel. Csúnya szóval élve celebesítem magamat – ma már az írói siker a közösségi médiában végzett, szerzői marketing nélkül elképzelhetetlen. Aki ezt nem látja be, az lehet, továbbra is kényelmesen bóbiskol majd az elefántcsonttornyában, de tömegekhez aligha fog eljutni.

A Fészbukon megtalálhatjuk régi barátainkat, ismerőseinket, akikről egyébként azt sem tudnánk, élnek-e vagy halnak. Új ismerősökre is szert tehetünk – például olyanokra, akiknek a miénkhez hasonló az érdeklődési körük, a nézeteik, vagy tőlünk messze, távoli országokban élnek. Csoportot alakíthatunk akár társadalmi céllal – a családon belüli erőszakkal kapcsolatos törvénykezésért a Fészbukon indult el a mozgalom, és nőtte ki magát tüntetéssé. Hatására a Parlament legalább foglalkozott a témával. Fontos, hogy szervezhetünk itt közösséget, illetve csatlakozhatunk ilyenekhez. Értesülhetünk eseményekről, kiállításokról, koncertekről, könyvbemutatókról, amelyekre meghívnak bennünket, és mi is meghívhatunk rájuk másokat. És így tovább.

A Fészbuk az utóbbi években nagyon trendi lett, ki is alakult iránta egyfajta függőség. Tömegek lógnak rajta naponta órák hosszat. Ami önmagában nem baj – gondoljunk csak egyedül élő, magányos emberekre, öregekre. Van nekem idős, Parkinson-kóros barátom, akit a betegsége egész napra a fotelbe kényszerít. Az olvasás mellett a Fészbuk az egyedüli szórakozása. Általa érzi, hogy valamilyen formában mégis emberek között van. A baj csak az, ha valaki például a családját hanyagolja el a fészbukozás miatt, és ebből konfliktusai támadnak.

De a legnagyobb gond, hogy elpuskázzuk a Fészbuk adta lehetőségeket. Megfeledkezünk róla, hogy az emberi kommunikációnak több mint 90 százaléka nem szavak által zajlik. Amikor mondunk valamit egymásnak, leginkább gesztusokkal, arcjátékkal, kézmozdulatokkal, azaz a testbeszéddel értetjük meg magunkat. A Fészbuknál ilyen szempontból még a telefon is jobb, mert ott legalább rengeteg információt szolgáltat a hang. Ha viszont az eszmecsere kizárólag a közösségi oldalon zajlik, maradnak a szavak, és ilyenkor bizony, szmájli-jelek, szívecskék ide vagy oda, könnyen adódik félreértés. Az emberek ugyanarról a dologról sokféleképpen vélekednek, és a Fészbuk korlátai miatt az ártatlannak induló „beszélgetésből” képletesen ökölharc lesz, aminek során a felek a legválogatottabb szidalmakat vágják egymás fejéhez. Az eredmény: örök harag.

Némelyek a Fészbukot a szólásszabadság helyének vélik. Pedig nem az. Valakinek a személyes profil- vagy szerzői (rajongói) oldala nem arra való, hogy ott bármit közzétegyünk. A másik meg: a gátlástalan gyalázkodás, de még a személyeskedés sem tartozik bele a szólásszabadság fogalomkörébe. A jó hírnév megsértése minden formában a személyiségi jogok lábbal tiprása. A rendszer ezért ad lehetőséget rá, hogy az oldal gazdája a neki nem tetsző hozzászólásokat törölje. Vitatkozni persze szabad: ha nincs módunk rá személyesen, ott az e célból létrehozott fórum, például a csetszoba. Az semleges terep.

Persze, könnyű elragadtatni magunkat, ha nem látjuk-halljuk egymást, így csak a saját hatalmas egónk dübörög a fejünkben. Ezért alkalmatlan érdemi vitára a Fészbuk. Találkoztam már én ott olyan pletykával valakiről, amitől a hajam is égnek állt. Kíváncsiságomban személyesen kérdeztem meg az illetőt, mi volt ez az egész. Kiderült, egy ártatlan megjegyzéséből fújtak óriási lufit, amit a végén már egy konkrét személy elleni egzisztenciális támadásnak véltek.

Sajnos a Fészbukon elharapózott a jelenség: emberek, gyakran csak azért, mert egy adott témában eltérő a véleményük, kígyót-békát kiabálnak (írkálnak) egymásra. De hát a való életben is így van, nem igaz? A (közösségi) kommunikáció a társadalmi élet egyfajta tükre.

Márpedig egy gyűlölködő társadalomnak a Fészbukja is gyűlölködő lesz.

Rados Virág

Kavicsok helyett kövek egy nem létező sírra

Nyílt levél Szilágyi Györgyhöz

Kedves Gyuri, egykori főnököm!

Amikor meghaltál, elhamvasztattad és szétszórattad magad. Így akartad. „Már életemben is szétszórt voltam” – indokoltad a Tőled elvárt és megszokott humorral. Most viszont olyan történt, amit örülünk, hogy nem értél meg.

Bezárt a Vurstli.

Nem, ez nem a szokásos mínuszos hír, ami ilyestájt megjelenik az újságokban, nem a téli bezárás. Ez a végleges.

Igen! Az ántivilágban Angol Parkból átvedlett Vidám Park. Életed főművének koronája.

Amikor lapunkat szerkesztetted, vártuk a nyomdai levonatot, a „kefét” – Te a Vurstliról meséltél nekünk. Véget nem érő, éves folytatásokban, millió titokról. Akkori hallgatóid közül rajtam kívül már csak egyetlen kolléga él, de hát ő azóta a talmud professzora lett, vele mégsem illik ilyesféle emlékeket idézgetni. Hőseid között voltak közös „ismerőseink” is. Könyvben is megörökítetted őket. Meséltél a szomszédos cirkuszban fellépő (a Cirkusz még áll, de ebben az országban mikor nem volt cirkusz?) Zoli bohócról, a gyerekek kedvencéről, aki addig mulattatott, amíg Mengele engedte. Merthogy törpe volt az istenadta, s mint tudjuk, az ilyenek az auschwitzi doktor kedvenc kísérleti alanyai voltak.

Ismertük (Te személyesen is) Káposztás Sárit, a nőimitátort.

Meséltél a póktestű nőről, én emlékeztem a Kikiáltóra (így hívtuk), aki egy dobogón invitálta a közönséget, cselédeket és kiskatonákat legfőképp, úgy, hogy egy csontvázat állított maga mellé azzal, hogy az majd meg fog szólalni. De addig is ő elmondja, mit láthat benn a nagyérdemű, ami természetesen mind világszám. És amikor befejezte, tessék, tessék szavakkal hívta a pénztárhoz a bámészokat. Amikor mi, gyerekek, persze egészen elöl, rákérdeztünk: és mikor szólal meg a halálbácsi – akkor lehajolt hozzánk, és félhangosan elküldött bennünket oda, amit vallási lap lévén nem írhatunk le.

Most vége. Nemcsak a nagy krónikás ment el, de követte remekműveinek tárgya is. A Vurstli.

Emlékszel Tamburásra a Hattyúdalban? Emlékszel arcára, tele világfájdalommal, amikor az új lakótelep árnyékában megbúvó kicsiny „hajléktalanok hajléka” jellegű kunyhóját el kell hagynia, és látja, hogyan dózerolják le egykori otthonát?

Emlékszel Bokára, amikor a grundért, vagy inkább a Grundért vívott háborút követően megtudja, hogy már holnaptól nincs Grund, oda épületet emelnek?

Ez jutott eszembe Rólad is – ha ezt megérted volna.

Ez járt a fejemben szeptember utolsó vasárnapján is, amikor kézen fogva unokámat, elmentem elbúcsúzni a Vurstlitól. Rég látott tömeg volt, pedig egy normál családnak közel 20 ezer (!) forint a belépő.

És én mentem, mentem gyerekkorom és ifjúságom egykori színhelyén – és nem tudtam unokámnak (8 éves) mit mesélni.

Nem tudtam megmutatni: itt állt a Kikiáltó, itt láttam a póktestű nőt, amott produkálta magát Káposztás Sári... Vége.

És most hadd demagógizáljak egy kicsit.

Mit vártál ezektől, Gyuri? Azoktól, akik a Malévet is úgy hagyták elszállni – nevéhez illően. Az egykori német újságíró klasszikussá avanzsált mondatát idézem: Amit a szocializmusban a szocializmusról tanítottak nekünk, az hazugság volt. Amit a kapitalizmusról mondtak, az igaz.

A Vurstlit is a farkastörvények vették el tőlünk. Apropó. A területet az állatkert kapja meg. Farkasok és görények fognak futkosni azon a helyen, amely egykor százezrek egyetlen szórakozása volt.

Istenem, mi lett volna, ha ezt az „elmútnyócévesek” teszik? Hozzányúlni ahhoz, amihez több mint évszázada senki sem mert!!!

Nyugodj békében, Gyuri!

Kardos Péter

„Menekültek zenekara”

Hazai filmpremier

Minden feladat megtalálja a megvalósítóját, végrehajtóját. Wallenberget is a feladat találta meg, s aki ismeri A Gyűrűk Urát, szintén tudja, miről van szó. *Josh Aronson* olyan történetet vitt filmre, ami az idősebb generáció emlékezetében élő valóság, a fiatalabbaknak legenda, amit hisznek is, nem is. Paradox módon a *Menekültek zenekara* (Orchestra of Exiles) a legendát a talpára állítja, és a benne elhangzó interjúk igazolják hitelességét.

A kis Huberman édesapjával

A valószínűtlen történet egy lengyel zsidó csodagyerek, Bronislaw Huberman élettörténetének felidézésével kezdődik. A tehetséges hegedűs fiúcska igen gyorsan a koncertpódiumok kedvence lett, és ambiciózus édesapja támogatásával hamar bejárta Európa nyugati felét. Pályaívét előbb az első világháború, majd a németországi fasizmus ébredése és kibontakozása törte meg. Amikor a náci hatalomátvétel nyomán megindult a zsidó művészek kitiltása a színpadokról, Huberman – félretéve saját karrierjének építését – úgy döntött, megszervezi a születő – és kulturális hagyomány nélküli – Palesztina számára az ország első szimfonikus zenekarát. A barna- és feketeinges Európa szabadulni akart a zsidóktól – és csak kevesen látták át, hogy ezzel saját kultúráját szegényíti. A 73 tagú zenekarba bejutni hosszadalmas válogatás után lehetett, és aki bekerült, akkor még csak sejtette, később tudta is, hogy az életet nyerte meg.

Huberman neve igen sok ajtót kinyitott, és olyan nagy presztízsű személyiségeket tudott maga mellé állítani, mint Albert Einstein. Az első koncert karmesterének pedig egyenesen Arturo Toscaninit nyerte meg.

Háromévi szervezés, előkészület, idegeskedés – és a reményvesztettség hullámai – után, német, magyar, osztrák, lengyel zsidó zenészeket (és családtagjaikat) kimentve az elfeketedő Európából, felhangozhatott a Palesztin Szimfonikus Zenekar első koncertje (1936). És a feladat ezután nem hagyta el Hubermant: művészeit tanításra kötelezte, a zenekar kedvezményes árú munkáskoncerteket adott; az óhazából elmenekülő zsidóság kulturális közege épült a sivatagban.

Humanista, életmentő és misszionárius, álmodozó és nagyon céltudatos idealista – ez mind egyszerre volt, így emlékeznek rá.

A film az elmúlt évben készült el, Josh Aronson dokumentumfilmnek formálta meg, legnagyobbrészt hihetetlenül sok és gazdag archív anyagból. A rekonstruált élettörténetet ismeretlen, de igen jó színészekre (és muzsikusokra) bízta, legvégül pedig művészeket, túlélőket és leszármazottakat interjúvolt meg, többek között Itzhak Perlmant, Zubin Mehtát és Pinchas Zukermant, akik rajongással meséltek Hubermanról, az emberről és a muzsikusról. Különösen érdekes megszólaló a fiatal Joshua Bell, akit idén a Tavaszi Fesztiválon hallhattunk; ő vásárolta meg néhány éve ugyanazt a Stradivarit, amit Hubermantól elloptak, és amelyiknek aztán fél évszázadra nyoma veszett.

A filmnek több közvetlen magyar vonatkozása is van. A kis Bronislaw első komoly mestere Joachim József, a legendás violinista, hegedűtanár volt. A történet egy későbbi szakaszában felbukkan Fenyvesi Lóránd, az egyik kimenekített magyar művész, akiről a filmben leánya mesél, és hát kevés és visszafogott képsorral, de szívszorítóan mutatkozik meg a pesti Zeneakadémia, ahol Fenyvesi növendéket a portás menti meg az aktuális „zsidóverés” elől azzal, hogy bezárja a vécébe...

A filmet a Mensch Nemzetközi Alapítvány (személy szerint az Amerikában élő *Geiger András)* hozta el egy estére az Uránia moziba. Akadt valaki az EMMI nevű minisztériumban, aki felkarolta az ügyet, akadt egy másik, aki szívességből feliratozta a digitális verziót – csupán a magyar forgalmazó késlekedik még felfigyelni a filmre. Pedig bizony jó, és ha sikerül megoldani, Geiger András ismét megszerzi az engedélyt a bemutatásra.

BJI

Keressen meg minket, ha:

Hotan
PROFESSZIONÁLIS TANÁCSADÁS

- motivációs levelet kell írnia,
- állásinterjúra készül,
- előléptetést szeretne,
- előléptették, de túl nagy a feladat,
- vállalkozás indítását tervezi,
- nehezen megy a vállalkozása,
- bővíteni akarja cégét.

Az első beszélgetés ingyenes.

www.hotan.hu honig@t-online.hu

IZRAELI SZÍNES

Kollegialitás arab módra

Tomer Chazan

Tomer Chazan, 20 éves, katonai szolgálatát töltő Bat Jam-i lakos elfogadta munkatársa, *Nidal Amar* (42) palesztin arab meghívását utóbbi falujába. A katona bevonulása előtt ugyanabban az étteremben dolgozott, mint Amar. A baráti bizalomért életével fizetett.

Chazan családja jelentette a katona eltűnését, de ekkor a Cáhál, az Izraeli Hadsereg különleges alakulatai már rosszat sejtve keresték a katonát. A Sin Bét, a belső elhárítás tudomására jutott ugyanis, hogy egy palesztin egy katona társaságában taxival Kalkilia palesztin város felé utazott.

Nidal Amar a Nyugati Parton lévő Beit Amin faluba csalta a katonát, egy elhagyott mezőn meggyilkolta, a holttestet egy kútba rejtette, és azt tervezte, hogy a holttest kiadásáért kialkudja 2008 óta tízéves börtönbüntetését töltő testvérének, a Tanzim szervezet terroristájának szabadon bocsátását. A testvér, *Nur Amar,* egyebek között robbanóöves terroristalányt küldött Izraelbe.

A biztonsági erők másnap kora reggel otthonában tartóztatták le Nidal Amart egy testvérével és más, a rablásban való részvétellel gyanúsítható személyekkel együtt.

Nidal Amar bevallotta tettét, és a nyomozókat elvezette a gyilkosság színhelyéhez.

H. L.

Vita a Templomhegyről

A Kneszet Belügyi Bizottságában heves vita bontakozott ki a Templomhegyen való imádkozási rendről azt követően, hogy a Palesztin Hatóság „provokációnak” és „uszításnak” nevezte a zsidók jelenlétét a kegyhelyen.

Ahmed Tibi izraeli arab politikus szerint „hadüzenetnek” tekinthető, ha a Templomhegyre vonatkozó status quót bármilyen módon megbolygatni kísérli a kormány, az al-Aksza és a Szikladóm a teljes körzettel együtt a Vakf gondnoksága alá tartozik, s iszlám terület.

Miri Regev bizottsági elnöknő szerint a Templomhegy a judaizmus legszentebb helye, senkinek nincs joga kitiltani onnan az imádkozni akaró zsidókat.

A Palesztin Hatóság publicisztikai írásokban, tévés és internetes műsorokban, valamint programbeszédekben követeli az izraeliek jogának azonnali és visszavonhatatlan felfüggesztését a Templomhegy látogatása kapcsán, mondván: jelenlétükkel súlyos és provokatív módon zavarják a muszlim hívőket, judaizálni akarják az iszlám egyik legszentebb helyét.

Az újév és a jom kippur alkalmával is kövekkel dobálták palesztinok a Nyugati Falnál imádkozó zsidókat, egy Fatahhoz köthető csoport pedig terrormerényletek elkövetésére szólított fel az al-Aksza védelme okán.

(Forrás: Jpost)

magen.hu

Feszültségek Jeruzsálemben

Miközben a Nyugati Falnál zsidó újévi imádságokat tartottak, palesztin fiatalok a Templomhegyről kőzáport zúdítottak a téren lévőkre, majd összecsaptak a kiérkező izraeli rendőrökkel.

A zavargások során két rendőr könnyebben megsérült. Összesen 22 arabot vettek őrizetbe.

Hivatalos közlemény szerint a tüntetések elsősorban *Raed Szalah* sejk letartóztatása okán szerveződtek. *Mickey Rosenfeld* rendőrségi szóvivő ugyanakkor megerősítette, Szalahot már napokkal a zavargások előtt kiengedték a vizsgálati fogságból, figyelmeztetve arra, hogy nem tartózkodhat Jeruzsálemben, illetve annak 30 kilométeres körzetében.

Jichak Aharonovitch belbiztonsági miniszter elmondta, a sejk őrizetbe vétele jogos és szükséges lépés volt, az állam minden uszítóval szemben keményen fel fog lépni a jövőben is.

(Forrás: Jpost)

magen.hu

USA: Izrael nyolcvan atomtöltettel rendelkezik

Izrael nyolcvan atomtöltettel rendelkezik – írta a *Times of Israel* izraeli hírportál a *Bulletin of the Atomic Scientists* című amerikai szakfolyóiratban szeptemberben megjelent jelentés alapján.

Az amerikai hírszerzés forrásai szerint a zsidó állam 1967-ben kezdte meg nukleáris robbanótöltetek előállítását, de nem ismert okokból 2004-ben abbahagyta a készletek felhalmozását. A jelentés szerint ezen időszakban összesen 115–190 robbanótöltethez elegendő hasadóanyag került a raktárakba.

Izrael titkos nukleáris programját homály fedi, az ország politikai okokból bizonytalanságban tartja a nemzetközi szervezeteket, és nem hajlandó aláírni az atomsorompó-szerződést.

Korábbi becslések mintegy négyszázra tartották az atomtöltetek számát, amelyeket Izrael különböző utakon képes célba juttatni: ballisztikus rakétákkal, repülőgépekkel vagy a tengeralattjárókról indítva azokat.

A cikk szerint a robbanótöltetek közül ötvenet közepes hatótávolságú ballisztikus rakétákhoz készítettek, harmincat pedig repülőgépen történő szállításra tettek alkalmassá. Az angol *The Guardian* című lap úgy véli, hogy Izrael rendelkezhet nukleáris anyagokat tartalmazó tüzérségi lövedékekkel, lőszerekkel is.

Az amerikai jelentés szerint az egész világon jelenleg tízezer-kétszáztizenöt nukleáris robbanófej található, számuk folyamatosan csökken az 1986-os hidegháború csúcspont óta, amikor hatvannégyezer-négyszáznegyvenkilencet tartottak nyilván.

MTI

A Szent Várost is Vaskupola védi

Az Izraeli Légierő Vaskupola rakétaelhárító üteget telepített Jeruzsálemtől nyugatra. Egy héttel korábban Nagy-Tel-Aviv körzetében is sor került egy hasonló légvédelmi üteg telepítésére.

Mose Jáálon honvédelmi miniszter közölte: Izrael arra az esetre is felkészült, hogy az Egyesült Államok hadereje végül mégsem lép fel Szíria ellen. „Arra is készen állunk, ha az amerikaiak támadnak, és arra is, ha nem. Bármely döntésük ránk is hatással lesz” – mondta, majd hozzátette: Izrael csak abban az esetben avatkozik a háborús cselekményekbe, ha biztonsági érdekei sérülnek, illetve ha az Izrael által felállított „vörös vonalat” a szíriaiak áthágják. Ilyen például állami szuverenitásuk megsértése, vagy magas stratégiai értékű fegyverzet átadása terrorszervezet, főképpen a Hezbollah kezébe.

A honvédelmi miniszter egy Herzlián tartott tudományos összejövetelen ismét arra szólította fel Izrael polgárait, hogy folytassák normális életvitelüket.

H. L.

Harmadik intifáda a láthatáron

A belbiztonsági szolgálat helyzetértékelése szerint a 48 órán belül egy-egy izraeli katona életét kioltó két gyilkosság egyéni és nem szervezett akció volt. Az utóbbi napok palesztin-arab zavargásai mégis azt a benyomást keltik, hogy ismét általános felkelés készülődik.

A vélekedést megerősítik az Óvárosban és a Nyugati Part városaiban lejátszódott összetűzések. Különös aktualitást ad a konfliktusnak az úgynevezett „második intifáda” megindításának 13. évfordulója. Ezt palesztin szervezőik azt követően indították el, hogy *Áriel Saron* akkori miniszterelnök-jelölt több izraeli politikussal látogatást tett a jeruzsálemi Templomhegyen. (Amelyre ortodox zsidó hagyomány szerint zsidóknak tilos felmenni, miután a nép a „vörös tehén” tisztító szertartásának közel 2000 éves szünetelése miatt rituálisan alkalmatlan erre – lásd Mózes IV. könyve, 19. fejezet.)

Ennek a második intifádának a hozadéka lett a palesztin területeket Izraeltől leválasztó biztonsági kerítés, amely megépülése óta szinte a nullára szorította le az Izraelben elkövetett terrorakciók számát. (A Palesztin Autonómia területén megtelepedett zsidó lakosság ellen több halálos kimenetelű terrorakciót követtek el – a fent említett két gyilkosság is a Nyugati Parton történt.)

A templomhegyi mecsetekben tartott imáról kijövet a rendőröket és járműveiket kövekkel dobálták. A rendőrök és a határőrök hang- és villanógránátokkal tartották távol maguktól a fenyegető tömeget. Zavargásokra került sor a Nyugati Part (Ciszjordánia) más városaiban, valamint a palesztin területeket Izraeltől elválasztó ellenőrző pontokon is.

A Gázai övezetben palesztin tömegek *Simon Peresz* államelnököt és *Benjámin Netanjahu* miniszterelnököt ábrázoló bábukat égettek. Néhány százan megindultak a Gázai övezetet Izraeltől elválasztó biztonsági kerítés felé, ahol a határőrség visszafordította őket.

H. L.

Izraelben nem csak bevándorolni lehet...

Avagy Lapid a Facebookon

Izraelben botrányt keltett *Jair Lapid* pénzügyminiszter Facebook-bejegyzése, amelyben ostorozta azokat, akik megélhetési okok miatt hagyták el az országot.

„Nem tudom megérteni azokat a zsidókat, akik otthagyják népük egyetlen országát, mert Berlinben kényelmesebben élnek” – írta Lapid, a centrista Jes Atíd (Van Jövő) párt elnöke még Budapesten, miután részt vett a Zsidó élet és antiszemitizmus a mai Európában címmel rendezett kétnapos nemzetközi konferencián.

„Azért jöttem Budapestre, hogy beszédet mondjak a parlamentben az antiszemitizmus ellen, és emlékeztessek arra, hogy meg akarták ölni az apámat, csak mert a zsidóknak nem volt saját államuk” – közölte, a holokausztra utalva.

A Facebookon több ezer hozzászóló bírálta a pénzügyminisztert a holokauszt felemlegetése és amiatt, hogy ezzel párhuzamosan olyan megszorító intézkedéseket hoz, amelyek újabb izraelieket kényszerítenek külföldre a jobb megélhetés reményében.

Az ügy előzménye, hogy az egyik tévécsatorna nagy visszhangot kiváltó riportsorozatban számolt be az országot gazdasági okból elhagyó, a 2011-es nyári tüntetéshullám óta tömegesen Berlinbe, Londonba vagy New Yorkba költöző, csalódott fiatalokról.

A Maariv című lap adatokkal támasztja alá, hogy a zsidó államban többet dolgoznak, kevesebbet keresnek és drágábban vásárolnak, mint a nyugati világ legtöbb pontján. Az átlagfizetések összehasonlításában az izraeli 2500 dollár (körülbelül 550 ezer forint) alatta marad nemcsak a legjobb norvégnak (7200 dollár, 1 millió 600 ezer forint), de a nyugat-európai bérek legtöbbjének, még a viszonylag alacsony spanyol, 3400 dolláros (750 ezer forint) átlagnak is.

Egy lakás megvásárlásához Izraelben kell a legtovább dolgozni: átlagos bérezéssel 138 hónapig, míg ez a szám Franciaországban 76, Spanyolországban 71, Amerikában 65, Nagy-Britanniában 64, Hollandiában 59, Írországban pedig 55.

A megélhetési költségek is kiemelkedően magasak Izraelben: az átlagfizetés 45 százalékát kell lakbérre és élelemre fordítani, miközben Nagy-Britanniában 32, Amerikában 30, Spanyolországban és Franciaországban 28, Németországban pedig csak 25 százalék megy el erre.

A Globes című gazdasági lapban megjelent felmérés szerint az utóbbi időben az izraeliek 51 százaléka mérlegelte az ország elhagyását, és 45 százalékuk támogatná, ha gyermekei a távozás mellett döntenének.

Mégis, az elköltözés általában csak terv marad. A Hááre gazdasági melléklete szerint 1990-hez képest a mostani évekre 35 százalékkal csökkent azoknak a száma, aki tartósan külföldre költöznek. 2011-ben az országból kilépők közül 16 ezer 200-an nem tértek vissza legalább egy évig, míg korábban sokkal többen, például 2002-ben 27 ezer 300-an hagyták el tartósan az országot.

MTI

Nem micvetánc volt...

Fegyelmi vizsgálatot indított az izraeli hadsereg több katona ellen, mert szolgálat közben palesztinokkal szórakoztak egy éjszakai mulatóban a ciszjordániai Hebronban.

Izraeli sajtójelentések szerint a katonák járőrözés közben tértek be a vendéglátó-ipari egységbe, ahol azonban – filmfelvételek tanúsága szerint – táncra perdültek az ott szórakozó palesztinokkal. Az egyik tévécsatorna egyenruhás, fegyveres izraeli katonákról mutatott képeket, amint civilbe öltözött fiatal palesztinokkal táncolnak.

Egy katonai szóvivő azt közölte, hogy a hadsereg súlyos incidensnek tartja a történteket, mert a katonák indokolatlan veszélynek tették ki magukat. Az érintettek ellen fegyelmi eljárás indult – tette hozzá.

A sajtó úgy tudja, hogy a katonákat ideiglenesen fel is függesztették a szolgálat alól.

MTI

Izrael lakossága 8 millió fölött

Ros hásáná alkalmából a Statisztikai Hivatal nyilvánosságra hozta: Izrael Állam lakossága meghaladta a nyolcmillió lelket. Napjainkban 8,081 millióan vagyunk.

Ennek valamivel több mint 75 százaléka tartozik a zsidó többséghez: pontosan 6 066 000 lélek. Ez a hatmilliós lélekszám, tekintettel a vészkorszak hasonló adatára, borongós asszociációkat kelthet.

Az arab lakosság – zömmel a muzulmán vallás követői – 1,67 milliót számlál, és 345 ezer főnyi nem arab kereszténnyt tartanak nyilván, többségük orosz anyanyelvű.

A lakosság növekedése legnagyobbrészt természetes szaporulat: az 5773. évben Izraelben 160 749 születést jegyeztek be. Az alija az elmúlt évben is szerény maradt: 16 968 olé érkezett.

Az elmúlt esztendő során a zsidó szektorban 127 ezer házasságot kötöttek rabbi előtt, és 29 616 válást mondtak ki.

Közel 650 ezer a tartósan külföldön élő izraeliek száma: többségüket „jorédoknak”, az országot végleg elhagyó izraelieknek tekintik.

A legnépszerűbb nevek a zsidó lakosság körében, amelyeket fiúknak adnak: Itáj, Dániél, Uri, Joszéf és Noám, míg lányoknál a Noá, Sirá, Támár, Táliá és Jáél nevek vezetnek.

Nem érdektelen idézni a Palesztin Statisztikai Hivatal adatait sem, amelyből a 2013. év közepén közölt adatok állnak rendelkezésre.

Ezek szerint a palesztin területek összlakossága közel 4,5 millió. A Nyugati Partnak (Ciszjordánia) 2,72 millió, a Gázai övezetnek 1,7 millió lakosa van (a Nyugati Part zsidó lakosságát az izraeli zsidó népességhez sorolják).

A palesztin lakosság 40 százaléka 14 éven aluli gyerek.

A fenti adatokból következik, hogy a Jordán folyó és a Földközi-tenger között, az egykori brit mandátumi Palesztina 26 ezer km^2-es területén összesen 12,5 millió ember él – ez hatalmas népsűrűséget jelent! (Összehasonlításként: a 93 ezer km^2-es területű Magyarországon 10 millióan élnek.)

Halmos László
Rehovot

MAGÉN ISTVÁN

Olvasónapló

Izrael Állam története *(4.)*

A modern Izrael Állam története az önvédelmi háborúk története. „Két háború között mindig béke van” – bölcselkedik Karinthy valamelyik paródiájában. Ez az evidencia Izraelre nem vonatkozik. Karinthy Cecil M. Joepardy bengáli költőről írott paródiájával megbukott volna Izraelben, mert ott két háború között sem volt béke soha. Izrael állandó fenyegetettségben él, ez a tény megacélozza a jellemet, kivívta a világ népeinek elismerését, átrajzolta a zsidóságról kialakított képet. Izrael háborúi eltérnek minden eddigi háborútól. Minden harci cselekmény közvetlen létkérdés, az ország fennmaradásáért vívott küzdelem. Izrael a szomszéd muszlim népek tengerében alig észrevehető apró „sziget”. Akinek „csak térkép e táj”, annak már a látvány is félelmetes. Ellenségei kezdettől fogva ennek a kis országnak a megsemmisítésére, teljes elpusztítására törekedtek, és törekednek ma is. Hogy nem tréfálnak, arra napjaink arab forradalmainak véres eseményeiből is következtethetünk. Ebben a kohóban erősödött, formálódott, acélosodott a „homo israeli”, az izraeli ember.

1955. december 12-én, éppen chanukkakor, a Kineret északkeleti partjáról a szírek tüzet zúdítottak egy izraeli járőrhajóra. Ezt a mindennapos eseményt az tette különlegessé, hogy golyószórókkal lőttek. Pedig egyébként nem volt háború... Martin Gilbert: Izrael története című könyvében ezt olvashatjuk: „...szíriai támadásra válaszul az izraeli tüzérség a szíriai Kurszi katonai pontot lőtte. (...) ...a szárazföldi ellentámadás mellett döntöttek. Az akcióban háromszáz izraeli katona vett részt. A támadás a sötétség beálltával kezdődött, a csapatok leereszkedtek a Jordán folyó partjára, néhány kilométerre északra attól a helytől, ahol a folyó a tóba ömlik. Nem volt könnyű átkelni a folyón. A Jerusalem Postban egy szemtanú így számolt be az akcióról: »Katonák gázoltak át az erős sodrású, jéghideg vízen, és az utánuk jövőknek kötelet feszítettek ki. Az egység többi katonája a kötélbe kapaszkodva jutott át a folyó túlpartjára, az alacsonyabbak alá-alámerültek a mély vízben. A fegyvereket és a lőszereket is kötélen húzták át.« A második lépcsőben a támadók délebbre vonultak, és egy tizenegy mérföldnyi frontszakaszt biztosítva, még nyolc kilométert tettek meg a szíriai Nukeib falu mellett lévő katonai erődítményig...”

A történetek mesélése és újraelmondása totális tény. De az izraeliek nem mesélnek háborús élményeket. Matematikailag, a múltból a jövőbe irányuló folyamatként, csak osztani és szorozni kell, és máris megállapíthatjuk, hogy a világ legerősebb hadseregének katonái. A nagyszerű író, a nemrég elhunyt kiváló Csomós Róbert írja könyvében: „Slomó is engem néz, előre mutat, Dagadt még kiált is nekem valamit, de nem hallani a veszett fegyverropogástól. Hirtelen mindenki a földre veti magát, persze én is, bár nem látok semmit, csak a robbanásokat, a lövedékek sivító hangját, a repeszek, golyók, szétfröccsenő kövek közeli surranását érzékelem. Valami mozdul előttem, mintha egy sziklatömb gurulna szikrázva, csattogva felénk, most kapcsolok csak, miért kiabál, mutogat Slomó, meg a többi fiú is... tank... ellenséges tank! Áttört a vonalon, kijutott a főútra, és most tapos, rohan felénk.”

A bölcs különböző jeleket használ, mert a kiejtés soha nem egyértelmű. A logika is lehet érzékeny minden érzelemre és kiterjesztésre, helyes vagy helytelen döntésre, hűségre vagy hűtlenségre, transzcendentális próbálkozásokra, segédkezhet a matematika életre keltésében, vagy az analógiák felvetésében a metafizikához vezető úton. Apák megszűnnek apák, férjek, szeretők lenni, a fiak gyermekek lenni, ott hagyják gyönyörű, tiszta lakásaikat, hogy a földön aludjanak, Izrael szent földjén, melyért ha kell... Nem keresik a halált, nincsenek romantikus fejezeteik, melyekben csak egyféleképpen lehet dönteni. Hősiességük nem igényel bizonyítást.

Nem gyűlölködnek, nem rabjai előítéleteknek ellenségeikkel szemben, semminek, amit semlegesíteni kellene harc közben, vagy akár csak redukálni a kérés szintjére, vagy a hálaadáséra, mint egy imát. A tudatlanságtól, mely minden igazolást vagy megalapozott törekvést tönkretesz, különösen óvakodnak.

1955-ben „...Tel-Avivtól mindössze nyolcmérföldnyire délkeletre, Kfár-Habadnál terroristák öt iskolás gyereket és tanítójukat ölték meg. Ezt a falut hat évvel korábban létesítették Joseph Isaac Schneersohnnak, az amerikaiak által támogatott lubavicsi chászid rabbinak a kezdeményezésére.” A kérdések újabb és újabb sorát nyitotta meg Izrael sebezhetősége. Az okok hasonlósága logikai rendszerbe kényszeríti a szabályokat. Ha az ország középpontjában lévő falu ilyen sebezhető, megkerülhetők-e az értelmi és érzelmi konvenciók? Megkerülhető-e Isten? Nincsenek illúziók, csak az marad meg, ami természetes és ősi, aminek alkalmazása, szó szerinti értelmezése továbbfejleszthető és innovatív, amivel nem sematizálódik a Kinyilatkoztatás. Martin Gilbert könyvében az események jelentősek, lekerekítettek, epizódszerűek. Időbeliségük kapcsolja őket egybe. A kategóriák sorát igazító napszakok nem keverednek. „Az összecsapás hajnalra véget is ért. Aznap reggel a küzdelem helyszínétől délre fekvő Éjn-Gev kibuc (...) lakói – akiket az éjszakai harcokban a szíriai egységek aknákkal lőttek – úgy folytatták napi tevékenységüket, mintha mi sem történt volna.”

A megélhetés, a munka, a napi dolog egyfajta nyelvi forma is, a gondolat átadhatóságának kategóriája. A nyelvi megformálás, melyen gondolkodunk vagy gondolkodni próbálunk, a legváltozatosabb problémákat veti fel egy jelentős mértékben bevándorlók lakta országban. Különösen, ha az anyanyelv és az ideális, az „imádott” nyelv nem ugyanaz, a nyelv, melynek elsajátítási foka jelzésértékű az önmagunkra találás folyamatában. Melynek minden egyes szava a múltból jövő és a jövő felé mutató reménysugár. Melynek bővülése, kifejezhetősége, horizontális terjeszkedése az élet méltóságához, a mindennapi lét tételeinek folytonos elemzéssel való kezeléséhez vezet. Az ősi héber nyelv feltámasztása különös felhangot ad hétköznapi ügyeinknek, dolgainknak is. A legegyszerűbb megnyilvánulás is jelentőséget kap. A héber nyelv sajátossága, hogy Istenre legalább hetvenegynéhány kifejezése van, de ha az izraeli ember káromkodni akar, az arabból kell a szavakat kölcsönöznie.

A szentenciák – meg kell értenünk a fogalmak megtakarításának gondolatát – szinte már teológiai megnyilatkozássá sűrűsödnek, a koncentráltság beszédfölöttisége, a bejelentés bombasztikussága olyan magaslatokba röpít, mint amilyen Mota Gur tábornok hat másodpercig tartó bejelentése volt az újkori „teremtés” hat napjának egyikén, 1967-ben: „Hár habajit böjadénu!” A Templomhegy a kezünkben van!

De ha lehet, ne ugráljunk az események bűvkörében. Martin Gilbert könyve rendszerez, megingathatatlan nyugalommal és tényszerűséggel közöl. Tanít. Mintha városnéző busszal utaznánk, hallgatnánk az idegenvezetőt, miközben az ablak által keretezett arcunk a messzeségbe réved.

1956. április 5-én az egyiptomi tüzérség hosszan és módszeresen lőtte a Gázai övezethez közel eső negevi településeket. Egyiptomi aknavetők támadták a határt ellenőrző izraeli katonákat. Ezzel egy időben egyiptomi fegyveresek lépték át a határt, majd amikor az izraeli járőr felfedezte őket, visszavonultak. Tűz alá vettek egy izraeli patrult, és három izraeli katonát megöltek. Délután a tüzérség viszonozta a tüzet. „Az izraeli tűzfüggöny hatvanhat arab civilt ölt meg. Az izraeli külügyminisztérium egyik szóvivője a civileket ért »sajnálatos veszteségekről« beszélve megjegyezte, ezek a veszteségek Egyiptom meggondolatlan tettének elkerülhetetlen következményei voltak.”

A Tirán-szoros lezárásával Egyiptom délről kezdte fojtogatni a fiatal, még mindössze alig nyolcéves zsidó államot. A kereskedelmi hajók nem tudtak eljutni Eilátba, majd amikor 1956 júniusában Nasszer államosította a Szuezi-csatornát, a Tel-Avivba vagy Haifába tartó hajók sem tudtak behajózni állomáshelyeikre. Amikor a franciákkal szoros kapcsolatokat kiépítő *Simon Peresz* Párizsban tartózkodott, a francia hadügyminiszter, Maurice Bourgès-Maunoury azt kérdezte tőle: Mit gondol, mennyi időre volna szüksége az önök hadseregének ahhoz, hogy áthaladjanak a Sínai-félszigeten és Szuezbe jussanak?

(folytatjuk)

Lapid Budapesten járt

Jair Lapid izraeli pénzügyminiszter a magyar parlamentben tartott beszédet egy antiszemitizmus- és rasszizmusellenes nemzetközi konferencia díszvendégeként, amelyet a Tom Lantos által életre hívott alapítvány szervezett.

Mint az jól ismert, Lapid édesapját, Tomi Lapid korábbi igazságügyminisztert, és nagyanyját a budapesti gettóból indították nyugatra, erőltetett halálmenetben, ám egy szovjet offenzíva eredményeként sikerült elszökniük s a felszabadítókat bevárniuk.

Jair Lapid beszédében hangsúlyozta, Magyarországon több százezer zsidót zártak gettókba, tereltek marhavagonokba s hurcoltak a halálba a náci megszállás alatt, ám a tömeggyilkosságokban – s ezt ki kell mondani, húzta alá eréllyel a pénzügyminiszter – magyarok is részt vettek, tízezrek aktívan, milliók pedig közönyös szemlélőként.

Navracsics Tibor, az Orbán-kormány közigazgatási és igazságügy-minisztere, miniszterelnök-helyettese részint hasonlóan nyilatkozott, amikor elismerte, a magyar állam bűnös a második világháború során elhurcolt és lemészárolt magyar zsidók halálában.

(Forrás: Jpost)

magen.hu

Az egykori vilniusi gettó szomorú évfordulója

A vilniusi gettót hetven évvel ezelőtt számolták fel a náci Németország csapatai, véget vetve ezzel a város kiemelkedő zsidó kultúrájának. Erre emlékeztek Litvániában.

A fővárosban a gyász jeléül fekete szalagokat tűztek a közintézmények nemzeti lobogóira, az ország vezetői és a holokauszt túlélői pedig a több tízezer áldozat tiszteletére rendezett megemlékezésen vettek részt.

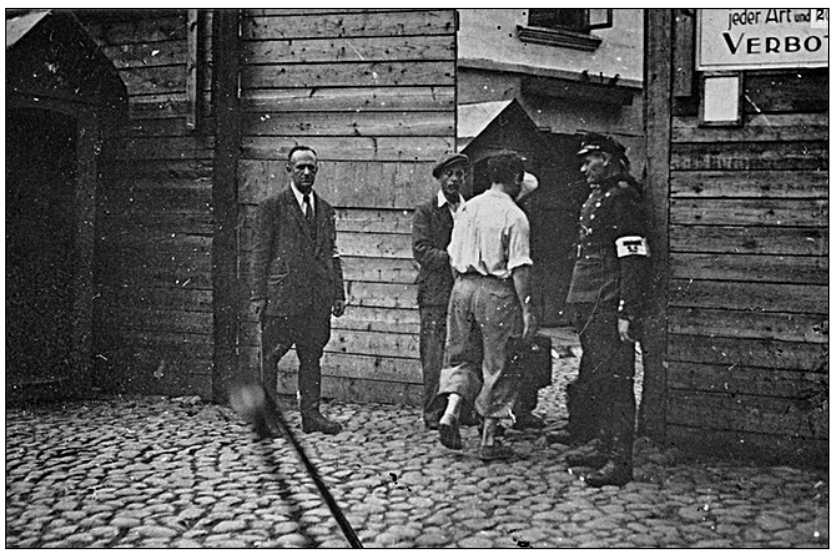

„A szomorú és borzalmas valóság soha nem veszhet a múltba, örökre bele kell vésni emlékezetünkbe” – hangsúlyozta az eseményen *Dalia Grybauskaite* litván elnök.

A második világháború előtt az ország zsidó közösségéhez kétszázezren tartoztak, akik közül több mint száznyolcvanezren vesztették életüket a nácik és a helyi kollaboránsok miatt 1941–1944 között.

Vilniusban a háború előtt a lakosság harmadát alkotta a mintegy hetvenezer főt számláló zsidó kisebbség, a város kiemelkedő zsidó kulturális központnak, „Észak Jeruzsálemének” számított.

Grybauskaite beszédében üdvözölte zsidó életeket mentő litván honfitársait, akiket az emberiség és a litvánok elé állítandó példaképeknek nevezett. A Jad Vasem Intézet eddig több mint nyolcszáz litván állampolgárnak ítélte oda a Világ Igaza kitüntetést, amiért zsidó szomszédjaikat elrejtették, és megmentették a náci üldözéstől.

A 3 millió lakosú balti állam fővárosában jelenleg mintegy 5000 zsidó él. A közösség tagjai összegyűltek Vilnius egyetlen fennmaradt zsinagógájában, és a gettó megsemmisítése során elhunytakra emlékeztek.

MTI

Netanjahu nem hisz Rohaninak

„Mi is szeretnénk hinni Rohani szép szavainak, mint mindenki más, de Irán tettei a szavak ellenkezőjét bizonyítják. Ahmadinezsád farkasbőrbe bújt farkas volt. Rohani – báránybőrbe bújt farkas, aki azt hiszi, hogy a felmutatott báránygyapjúval félre tudja vezetni a nemzetek közösségét” – mondta *Netanjahu* New Yorkban, az ENSZ-közgyűlés plénuma előtt tartott beszédében.

Netanjahu véleménye szerint az iráni nukleárisfegyver-fejlesztés megfékezésének egyetlen békés módja a kemény szankciók és hiteles katonai fenyegetés kombinációja. Ha azonban erre végül nem kerülne sor, Izrael Állam kénytelen lenne egyedül megvédeni magát Irán ellen.

„Iránban egyik elnök ment, a másik jött, de mind ugyanazt a könyörtelen hitvallást követték, amelyet a hatalom valódi birtokosai: Homeini ajatollah és utódja, Hamenei ajatollah tettek magukévá” – jelentette ki a miniszterelnök.

„Ne hagyjatok fel a nyomásgyakorlással (Iránra)” – szólította fel Netanjahu az ENSZ-közgyűlést, hozzátéve, hogy az egyetlen „deal”, egyezség csak az lehet, hogy Irán teljesen beszünteti az atomfegyver fejlesztését célzó programját.

„Mi egy ősi nép vagyunk, amely közel 4000 évet ért meg. Sok csapást leküzdöttünk, amíg államunkat ősi földünkön ismét létrehoztuk. Jövőbe vetett reményeinket ma egy nukleáris Irán veszélyezteti.

Iránt a szankciók késztették tárgyalási hajlandóságra. A cél eléréséhez az eddiginél is súlyosabb szankciók lennének szükségesek. Ha pedig a körülmények úgy hozzák, Izrael egymaga is képes az önvédelemre. (...) Ha Irán atomprogramja békés célokat szolgálna, ahogy azt a propagandájuk sulykolja, vajon mi szükség lenne föld alá süllyesztett nukleáris létesítményekre, óriás reaktorokra, speciális centrifugákra, interkontinentális ballisztikus rakétákra? Nem nehéz bizonyítékot találni, hogy Irán nukleáris programja egy fegyverkezési program, mint ahogy nehéz bizonyítékot találni arra, hogy Irán nem rendelkezik ilyen célú programmal” – folytatta Netanjahu, majd felkérte a népek közösségét, hogy ne egyezzen bele részleges egyezménybe, amely nem foglalja magában a nukleáris apparátus teljes felszámolását.

A palesztin állam kérdésére térve a miniszterelnök megjegyezte, hogy a palesztinoknak el kell ismerniük a zsidó állam létét, amelynek biztonsága, védelme elsődleges fontosságú a tárgyalások menetében.

* * *

Mialatt Washington és Teherán az enyhülés lehetőségeit keresik, Izrael és az Egyesült Államok továbbra is megosztottak az iráni nukleáris kérdés értékelésében, bár a véleménykülönbségeket mindketten igyekeznek tompítani.

Washington már régóta szankciókban és diplomáciai erőfeszítésekben keresi a megoldást, Izrael viszont a maga részéről katonai erő alkalmazását látja a legalkalmasabbnak.

Barack Obama és Benjámin Netanjahu találkozóján a Fehér Házban mintha megtalálták volna a közös nevezőt. Obama biztosította vendégét, hogy a katonai erő opciója végső esetben fennáll, míg Netanjahu egyelőre elfogadta az amerikai diplomáciai erőfeszítések útját Iránnal szemben.

A fehér házbeli találkozó néhány nappal Barack Obama amerikai elnök *Hasszan Rohani* iráni elnökkel folytatott telefonbeszélgetése után jött létre, amely beszélgetés révén az iráni elnök reményeket ébresztett a több mint három évtizede tartó idegenkedés áttörésére Washington és Teherán között.

Megfigyelők úgy látják, hogy a megbeszélések az Egyesült Államok és Izrael vezetői között enyhítették a nézetkülönbségekből fakadó feszültségeket, ami az iráni probléma megközelítését illeti.

H. L.

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. Telefon: 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Otthoni szakápolást vállalunk Budapest területén, szükség esetén egyedi szakorvosi ellátással és gyógyászati segédeszközök helyszínre telepítésével. Együttműködünk a háziorvossal, kórházi szakorvosokkal. Kóser étkeztetést is biztosítunk. Szakmai működési engedéllyel és felelősségbiztosítással rendelkezünk. Tartós megrendelés esetén árkedvezményt adunk. E-mail cím: alarmcentrum@alarmcentrum.hu, 24 órás telefon: +36-30-443-1016.

Licites eljárással eladó ingatlanok!

Bp. III., Czetz János u. 67. sz. alatt 30 m²-es garázs. Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft.

Gyömrőn 730,35 m²-es kastély 9398 m²-es telekkel és 9758 m²-es kerttel. Kikiáltási ár: 95 000 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 604 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 603 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 860 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 620 m²-es telek. Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft.

Sárbogárd, Ady Endre úton 38 m²-es, egyszobás, komfortos öröklakás. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Göd, Teleki Pál utcában 535 m²-es telken 53 m²-es, kétszobás, összközműves, telkes lakóingatlan melléképülettel (9,4 m²). Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft.

Az ingatlanokról a 30-355-9541 vagy a 30-217-3460 telefonszámon lehet érdeklődni munkaidőben.

Tóthné Hűvös Katalin fogtechnikus mester. Fogsorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfehérítő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz házhoz megyünk. Hétvégi ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ vásárolok nagyméretű, kisméretű festményeket, **EZÜSTTÁRGYAKAT,** 12 vagy 6 személyes (akár hiányos) evőeszközkészletet, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcákat stb., Kovács Margit, Gorka kerámiáit, herendi, meisseni, Zsolnay porcelánokat, régi álló, fali, asztali díszórákat, antik, barokk bútorokat, tabernákulumot, szekretert, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fa-, márványszobrokat (hibásakat is). Teljes hagyatékért első vevőként a legmagasabb árat fizetem, **KÉSZPÉNZBEN.** Díjtalan kiszállás, értékbecslés, vidékre is. **Üzlet tel.: 201-6188, 06-20-323-4104.**

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós, www.rcontact.hu, 06-20-934-9523.

Budapest belvárosában üdüljön fél áron. +36-20-935-4867.

Magángyűjtő kiemelten magas áron vásárol készpénzért antik tárgyakat és teljes hagyatékot. Kiszállás, értékbecslés díjtalan. 06-20-249-8742, 06-70-947-8378, e-mail: robertosilverkft@gmail.com

Az izraeli önkéntes munka ősszel és télen is folytatódik. Gyere velünk segíteni te is! Csoportok indulnak: november 10.–december 1., december 1.–22., december 22.–január 12., január 12.–február 2. Jelentkezés: lljano@freemail.hu, 06-20-233-8454, vagy személyesen keddenként 16 és 17 óra között az Izraeli Kulturális Központban!

Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, képeslapokat. Este: 322-8439, 06-20-522-5690.

Holokauszttal kapcsolatos dokumentumokat, menleveleket, fotókat, korabeli kiadványokat vásárolnék. 06-20-418-2552.

Teljes körű lakástakarítást vállal középkorú nő, gyakorlattal. 06-20-352-4872.

Számítógépes oktatást, rendszerjavítást, vírusirtást vállalok. 06-30-462-4580.

Idősek, gyermekek kísérését, felügyeletét, társalgást vállal középkorú nő. 06-30-851-8864.

Szeretettel várjuk a nagy múltú Hont fogorvosi rendelőben, mely saját fogtechnikával rendelkezik. Gyors fogpótlások, szolid árakon! HODENT fogászat, VII., Damjanich u. 18. 06-1-322-2331, 06-20-392-5677.

Eladó Dohány utcai zsinagógához közel 3 szoba-hallos, utcai, tehermentes, luxus öröklakás beköltözhetően. Irányár: 24 900 000 Ft. Részletekről érdeklődni magánszemélyeknek: 06-30-397-5703.

HÁZASSÁG

Deborah színvonalas társközvetítője szeretettel várja az ismerkedni vágyókat. 06-30-469-9411, 06-1-240-0090.

53 éves özvegyasszony társat keres. judit.steiner@citromail.hu

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos: Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft
Külföldre 6800 Ft/év
USA és Izrael: 7500 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám: 11707024-22118480
OTP SWIFT kód: (BIC) OTPVHUHB
IBAN: HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámon.
Szedés, tördelés: WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák: mondAt Kft., www.mondat.hu
Felelős vezető: Nagy László
ISSSN 0133-1353

Hatvan esztendeje hunyt el Szép Ernő

A 20. évszázad hazai irodalmának jelesebbnél jelesebb alkotóit lehet felsorolni, akik közt tehetségesebbnél tehetségesebb s emblematikusabbnál emblematikusabb személyiségek találhatók.

Ha végigtekintünk a magyar költészet, a szépirodalom s az újságírás elmúlt száz évén, akkor láthatjuk, hogy abban számos kitűnő magyar zsidó poéta s tollforgató játszott meghatározó szerepet.

Ezen példaértékű embertársaink sorából emelkedik ki Szép Ernő alakja is, aki zsidó szemmel egészen pontos ábrázolásokra törekszik a Horthy-korszakot illetően. Az egészséges fejlődés gátjának látja a dzsentroid szellemiséget, ekkoriban születő elbeszélései ezt a vezérmotívumot követik. Színházi szerzőként a húszas években még népszerűségnek örvend, azonban már az egyre gyarapodó „felhők” beárnyékolják az ő mozgásterét is. Van olyan darabja, amelyet botrány kísér, mint például a Patika címűt.

„Én zsidó vagyok? Hogyhogy zsidó vagyok? Mi az? Sárga vagyok én, vagy zöld vagy kék vagy milyen? Éppen olyan testszín vagyok, mint a magyarok” – veti papírra.

Az egyre terjeszkedő fasiszta ideológia, a megjelenő zsidótörvények, a közelítő újabb háború alapjaiban változtatják meg életét. 1944 nyarának végén felvarratják vele is a sárga csillagot, a Margit-szigeti szállodából – ahol több mint három évtizeden át él – a Pozsonyi útra, egy csillagos házba költöztetik, viszont egy segítségnek köszönhetően svéd mentelmi levéllel rövidke időre szabadságot élvezhet. Igazán csak rövidke időre, mert Horthyék szerencsétlen kiugrási kísérletét követően a nyilasok elhurcolják munkaszolgálatra. Kínnal teli hetek következnek életében. Minderről a viszontagságról, a munkatábori lét sokkoló világáról majd Emberszag című regényével fest őszinte és hiteles képet a háború után.

Az antifasiszta hatalmak győzelmekor, az új magyar köztársaság kikiáltásakor még reménnyel tekint a jövőbe. Jólesik neki, amikor a Petőfi Társaság tagjai sorába fogadja, reménysége azonban nem soká tart, mert egyre szaporodnak megélhetési gondjai, míg végül teljesen elszegényedik. Mindezt tetézi gyötrő betegsége. Fizikai fájdalmai mellett még nagyobb fájdalom, hogy elfelejtik. „Szép Ernő voltam” – így mutatkozik be ekkortájt. Csendesen távozik az életből a hatvan esztendővel ezelőtti, 1953-as őszön, október 2-án. Abból az életből, amelyet annyira szeretett, amelyben „de gyönyörű, de boldog ünnepre volt hívva”. Az író a Kozma utcai sírkertben talált végső nyugalomra.

Halálának mostani, kerek évfordulóján hajtsuk meg fejünket a jeles múlt századi magyar költő, regényíró, újságíró, színpadi szerző és elbeszélő emléke előtt! Öröm az, hogy utcák, intézmények, filmek, díjak őrzik nevét, emlékezetét napjainkban. De Szép Ernő akkor fog még hosszabb ideig „élni”, ha műveit minél többen kézbe veszik, olvassák, színpadi alkotásait pedig mind többször a közönség elé tárják.

-kz-

IMAIDŐK

Templomok	Péntek este Okt. 18.	Szombat reggel Okt. 19.	Péntek este Okt. 25.	Szombat reggel Okt. 26.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	17.45	9.30	17.30	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	18.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	17.30	9.00	17.30	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	17.40	8.00	17.30	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Scheiber S. u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	17.40	8.00	17.30	8.00
Alma u. 2.	18.00	8.45	18.00	8.45
Kórház (Amerikai út 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.30	18.00	9.30
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	17.40	9.00	17.30	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	16.30		16.30	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	17.30	8.00	17.20	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	17.30	8.00	17.20	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	17.00	8.00	17.00	8.00
Pécs (Fürdő u. 1.)	18.30	10.30	18.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.00		18.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	

NAPTÁR

Október 18. péntek	Chesván 14.	Gyertyagyújtás: 5.32
Október 19. szombat	Chesván 15.	Szombat kimenetele: 6.35
Október 25. péntek	Chesván 21.	Gyertyagyújtás: 5.20
Október 26. szombat	Chesván 22.	Szombat kimenetele: 6.23
Október 31. csütörtök	Chesván 27.	Jom kippur kátán

Hírek, események röviden

– **Az Alapítvány a Szeretetkórház Műszerezettségének Fejlesztésére** ezúton köszöni a támogatást, amely az szja 1%-ának átutalásából a 2012. évben segítette munkáját. Az összeget rendeltetés szerint felhasználtuk: gyógyászati segédeszközök vásárlására fordítottuk. Az alapítvány kuratóriuma.

– **A Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség** keres gazdasági vezetőt és nyelveket beszélő titkárnőt (nyugdíjas is lehet). A jelentkezéseket kizárólag írásban kérjük, a következő címre: MAOIH elnöke, 1074 Budapest, Dob u. 35., vagy e-mailen: zsofia@orthitk.t-online.hu

Elhunyt Piros Julianna

Az apáca a Szűz Mária Társaság tagjaként aktív részese volt az üldözöttek mentésének. A Rend épületében a nyilaspuccs napjától január közepéig mintegy félszáz zsidó gyermeket és húsz felnőttet bújtattak. Bár a Jad Vasem kitüntetését a rendalapító Ván Zsuzsanna kapta meg, az effektív munkát az egyszerű nővérek, mint ő és Magdolna nővér végezték. Az apácarend és a családja is nagyon büszke volt rá. Az elhunytat októberben kísérték végső útjára az Óbudai temetőben.

Legyen áldott emléke!

Szerkesztői üzenet

Kedves Ismeretlen Kommentelő! Olvastam minapi bejegyzését az ominózus Kongresszussal kapcsolatban. Azt írja: valaki csak beszól nekik Wass Albert, Horthy és a többiek tárgyában.

Ön téved! Tudniillik azokat nem hívták meg, akik beszólhattak volna. Szerénytelenül, engem sem, a Hitközség írott sajtóorgánumának főszerkesztőjét (aki rabbi minőségében sem találtatott méltónak a részvételre). Így olvasóink ezért nem találnak anyagot a rendezvényről, lévén többnyire csak a kormányhoz közeli zsidó sajtó képviselőit hívták meg.

Erről Scheiber Sándor professzor jut eszembe, akit a 60-as évek végén egy Száraz György nevű ember a zsidóságról írt értekezésében „odalökött” (a 67-es háború után voltunk!) Ben Gurion, Golda Méir mellé, mármint hogy inkább oda való, mint a magyar zsidóság egyik vezetői posztjára. Amikor megkérdeztem Scheibert, mit szól ehhez, ő így felelt: Mit akarsz? Előkelő társaságba kerültem.

Na így vagyok vele én is. Úgy látszik, hogy a „legfelsőbb hatalom” egy csoportba zár sokan másokkal, akik szintén nemkívánatosak voltak az antiszemitizmus ellen rendezett kongresszuson.

Kardos Péter zuglói rabbi,
az Új Élet főszerkesztője

Hacsek és Sajó a Dohányban

Hacsek: Alászolgája, Sajókám! De kár, hogy az őszi ünnepek óta hál' Istennek nem láttam magát. Jobban van már?

Sajó: Már megint ugrat engem, Hacsek úr? Miért kérdez tőlem ilyet?

Hacsek: Mert elég roggyantul nézett ki jom kippurkor, mikor ott láttam üszkölődni a Dohányban.

Sajó: Hát ne csudálkozzon, Hacsek úr. Ennyi éhező zsidót utoljára a gettóban láttam.

Hacsek: Mióta ilyen vallásos maga? Arra számítottam, hogy Kol Nidré este eljön a Dohányba, de azt nem gondoltam volna, hogy velünk is fog böjtölni, egészen ellágyultam, amikor a Neilénél ott láttam magát kitliben.

Sajó: Ne is mondja, Hacsek úr. A rabbim rendesen rám ijesztett ezzel a ruhadarabbal. Tudja, azelőtt nekem nem is volt, meg nem is tudtam, mi az.

Hacsek: Hát nincs ezzel egyedül. Sokan hiszik, hogy az olyan, mint a zsemle, csak hosszúkás és görbe.

Sajó: Oszt' a rabbim meg többször is érdeklődött, van-e kitlim otthon.

Hacsek: És mit válaszolt, ha azt sem tudta, miről van szó?

Sajó: Mit mondhattam volna? Ha azt mondom, van, esetleg kölcsönkéri, ha azt mondom, nincs, akkor meg sóhernak néz, amit még magának se kívánok. De amikor harmadjára kérdezte... hát rákerestem a Google-ban.

Hacsek: Nu, és mit talált?

Sajó: Képzelje, Hacsek úr! Halotti ruha! Utána fél óráig álltam a fürdőszobai tükör előtt, de nem találtam magamon semmi végzetes jelet.

Hacsek: Miért, mit akart volna látni?

Sajó: Hát nem vagyok én egy diagnoszta! Elrohantam a doktor Freimannhoz, tudja, az orvoshoz. Rendes zsidó ember.

Hacsek: Hát, olyannak is lennie kell, Sajókám. És mit mondott a doki?

Sajó: Először nem mondott az semmit. Felírt mindjárt valami gyógyszert. Gondoltam, hadd írjon, valamiből meg kell élnie. Utána elmentem a gyógyszertárba a Gömörkihez, és kiváltottam. Tudja, az is rendes zsidó ember, valamiből annak is meg kell élnie.

Hacsek: Nu, és hatott a gyógyszer?

Sajó: Be sem vettem. Valahogyan nekem is meg kell élnem.

Hacsek: Sajókám, maga soha nem tud komolyan viselkedni. Inkább árulja el, mit szólt a doktor a kitlis történetéhez.

Sajó: Mikor elmondtam neki, csak vigyorgott, mint a székely mándruc.

Hacsek: De mi volt a diagnózisa?

Sajó: Megállapította, hogy amíg ros hásáná és jom kippur napjain magamra tudom ölteni a kitlimet, addig nincs ok a beavatkozásra.

Hacsek: És aztán?

Sajó: Hacsek úr! Mindent az orvos sem tudhat!

Hó Lille

Musical II. János Pál pápáról

II. János Pál pápa előtt tisztelgő musicalen dolgozik *Noa* izraeli énekesnő. A Karol Wojtyla, az igaz történet című művet decemberben, Rómában mutatják be, azon a napon, amelyen a 2005-ben elhunyt lengyel pápát szentté avatják. A 120 perces musical története 1981. május 13-án a Szent Péter téren, a pápává avatás napján kezdődik, és visszaemlékezésekben mutatja be Wojtyla gyerekkorát.

A jemeni zsidó családból származó Noa személyesen is találkozott egyszer II. János Pál pápával. „Hiszek azokban az emberi értékekben, amelyek alapján II. János Pál pápa élt. A művész feladata ezeknek az értékeknek a támogatása. Ezért határoztam el, hogy részt veszek ebben a projektben" – mondta el Noa Rómában.

MTI

...és ideje van a nevetésnek

Rendőr: *Nézze! Elkaptuk a tolvajt, aki önhöz betört. Mindent bevallott, mindent visszaadott. Itt kell aláírni.*

Áldozat: *Látni akarom! Beszélnem kell vele!*

Rendőr: *Minek?*

Áldozat: *Éjjel kettőkor úgy surrant be, hogy a feleségem nem ébredt fel. Érdekel a technikája.*

בר מצוה

A szimchát torát követő Börésit szombatján szólították a tórához a Dohány utcai zsinagógában *Gordon Gábor* és *Erdős Tünde* másodszülött fiát, *Jehuda Ejtán ben Jiszráélt.* A közösség legújabb tagja a hagyományos áldások mellett a saját fejezetét is gyönyörűen olvasta fel. *Frölich Róbert* főrabbi avatóbeszédében többek között a család szeretetéről és a hagyományok folytatásának fontosságáról szólt, majd a Teremtő áldását kérte tanítványára. Az istentisztelet befejezése után a Gordon szülők kiduson látták vendégül a rokonokat, barátokat és a templom híveit. Ádám itt mondott külön köszönetet a családtagoknak és a vendégeknek, köztük *Ilan Mornak,* Izrael Állam magyarországi nagykövetének, hogy megjelentek életének e fontos eseményén. Elmondta, milyen nagyon készült erre a napra, egészen azóta, hogy két évvel ezelőtt bátyjának, Bencének is itt volt a bár micva ünnepsége, és megköszönte a főrabbinak, valamint *Fekete László* főkántornak a felkészítést. Kihangsúlyozta, hogy szülei őt és négy testvérét születésük óta arra nevelik, hogy a világon az egyik legfontosabb dolog a hagyomány ápolása és törvényeinek betartása. Ezek után Ilan Mor felhívta az ünnepelt figyelmét arra, hogy mindig jusson eszébe Izrael Állama, hiszen az a zsidó nép hazája és legnagyobb támasza, bárhol is éljen egy zsidó ember a világon, majd visszaemlékezett arra, amikor ő állt így ifjúként a népes vendégsereg előtt, és körülötte is olyan boldogok és büszkék voltak rá a szülei, mint most az övéi. Az ünnepségen megjelent *Schweitzer József* nyugalmazott országos főrabbi és kedves felesége, *Ági* néni, valamint az apuka által vezetett Élet Menete Alapítvány önkéntesei, művész barátok, többek között *Gálvölgyi János* és *Judit, Jávori Ferenc Fegya, Balázsovits Lajos,* valamint *Szabó György,* a Mazsök elnöke, és nem utolsósorban az ifjú két, 91. évében járó dédnagymamája.

Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz és a BZSH ügyvezető igazgatója, *Heisler András* és *Tordai Péter,* a Mazsihisz és a BZSH elnökei üzenetben köszöntötték az ifjút és szüleit ebből a fontos alkalomból.

SPÁNN GÁBOR

Mámele

Elnézésüket kérem, de most felsorolok néhány közhelyet. Betegnek lenni ramaty állapot: Öregnek és betegnek lenni ugyanez a négyzeten. Öregnek, betegnek és szegénynek lenni már szerintem bőségesen kimeríti a ma divatos „többszörösen hátrányos helyzetű" állapotjelölőnket.

Az idős zsidó asszony – akiről mesélendő vagyok – sajnos pontosan ilyen volt. Amikor én megismertem, már jócskán fölül a 80-on, ráadásul az a kategória, akiről mindenki tudja, hogy nincs se kutyája, se macskája, és a költő, ha ma írná, ő lenne a múzsája az egyedüllét legszebb szimbolikájának: és a magány ritmust lóbál a kilincsen. Egyetlen kapaszkodója volt, hogy 80-on túl is dolgozott. A néni tudniillik egyike volt Magyarország legjobb énektanárainak, akinek keze alól Kossuth-díjas operaénekesek, a nemzetközi zenei színpadok ünnepelt sztárjai kerültek ki, s velük ilyen előrehaladott korban is féltő gonddal foglalkozott.

De hát a gerontológia nagy úr, és mivel a néni sejtjei gyorsabban öregedtek, mint szellemi képessége és megszokott életritmusa, ezért a lakásában egyszer megszédült, elesett, és csúnyán beverte a fejét. Mint később kiderült, enyhe agyrázkódást szenvedett. Annyi ereje még volt, hogy felhívja egyik tanítványát, aki értesítette a mentőket, és a néni innen kezdve belekerült a finoman szólva is kaotikus magyar egészségügy gépezetébe, mely kis híján bedarálta. Az történt, hogy bevitték az egyik fővárosi kórház idegosztályára. A diagnózis felállítása és a terápia megkezdése néhány napot vett igénybe, a többi, ahogy mondják, a Jóisten dolga.

Kórházban létének harmadik napján kezdődött a baj. A néni verdesve a 90.-et, az ismeretlen környezetben és az elszenvedett agyrázkódás után sajnos már nem tudott vezényelni záróizmainak, és fellépett nála egy alkalmi inkontinencia. Az ilyen beteg nem tudja visszatartani a vizeletét. Ezután természetesen az átlagos „ketteskék"-nél sűrűbben kért ágytálat. A nővérek ezután elkezdték „nem szeretni". Hangosan cukkolták: megint ágytálat kér?! Ez nem öregek napközije, magam vagyok, várjon a sorára, vagy menjen szállodába. Az idős hölgy, aki szeretetben élte le életét, elkeseredett. Úgy érezte, ő bűnös és nem beteg, fegyelmeznie kell magát. Ezek után egyik pillanatról a másikra nem fogadott el ételt és italt, mondván, aki nem eszik, annak csökken az anyagcseréje, és nem lesz terhére a világnak. Azért ebben a világban is voltak, akik nem felejtették el. Az Operaház egyik Kossuth-díjas szólóénekesnője kétnaponta szivaccsal lemosdatta, és ő verekedett ki neki tiszta ágyneműt is. Az ügyeletes orvos szája tátva maradt, hogy a milánói Scala basszistája pedig megágytálaztatta a kis beteget. Nem ragozom tovább, de az történt, hogy az egyik tanítvány, miután közölte kezelőorvosával, hogy a néninek ápolásra és nem kezelésre van szüksége, körbefutotta a hálás tanítványokat, akik összeadták az anyagiakat, fogadtak a néni mellé egy romániai menekültet, és hazavitték saját lakására. Itt azt kéne írnom, hogy függöny, tapsvihar, happy end. Nem egészen ez történt. Az összeadott pénz elfogyott, a néni gondozója visszament Romániába valami családi ügyben, és ő ismét magára maradt.

Nemrégiben két újságrészletet tettem magam elé. Az egyik egy gyászjelentés volt, amiben leírták, hogy az idős hölgy, aki minden különösebb elismerés nélkül a zenei élet prominenseinek volt tanítómestere, békésen és a legnagyobb gondoskodás ellenére néhány napja elhunyt a zsidó Szeretetkórházban, ahová tanítványai közbenjárására emberi körülmények közé került. A másik hír arról tudósított, hogy bizonyos kórházakban 50%-kal megemelték a régen egészségügyi középkádernek nevezett ápolónővérek bérét. A két újsághír két gondolatot ébresztett bennem: az egyik az, hogy az érdemdús idős zsidó asszony annak ellenére, hogy betegsége elején nemcsak testi, de lelki megpróbáltatások tömegét is kiállta, legalább Kharón ladikjába már szerető környezetből, remélhetőleg megbékélve tért meg Teremtőjéhez.

Az 50%-os béremelésnél pedig költői kérdésként merült föl bennem: vajon hány %-kal kellene megemelni ahhoz egyes nővérek munkabérét, hogy néhány ezrelékkel emelkedjen bennük a nekik kiszolgáltatott, magatehetetlen emberek iránti empátia?